

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مرکز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALİZ314
HAZİRAN 2023

IRAK'IN KADERİNİ DEĞİŞTİREN TÜRKMEN ŞEHİRİ: EMİRLİ

ADİL ZİNEELABDİN

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2023

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Yayınlanma Tarihi: 29 Haziran 2023

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Eposta : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı.

“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir”

IRAK'IN KADERİNİ DEĞİŞTİREN TÜRKMEN ŞEHİRİ: EMİRLİ

Yazar Hakkında

■ Adil Zineelabdin

Lisans eğitimini 2012 yılında Kerkük Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamlamış olan Adil Zineelabdin, yüksek lisans derecesini Gazi Üniversitesi Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı'nda "Birleşik Devlet Modeli ve Irak Uygulaması" başlıklı teziyle almıştır. Selçuk Üniversitesi Kamu Hukuk Anabilim Dalında doktorasına devam eden Zineelabdin'in "Birleşik Devlet Modeli Olarak Irak Uygulaması", "İŞİD Sonrası Irak'ın Federal Sistemi" ve "Kerkük'ün Statüsü Sorunu" olmak üzere yayımlanmış üç bilimsel makalesi bulunmaktadır. Hâlihazırda Ortadoğu Araştırmalar Merkezi (ORSAM) bünyesinde Türkmen Çalışmaları Araştırmacısı olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

- 3** GİRİŞ
- 5** EMİRLİ'NİN COĞRAFİ KONUMU
- 7** EMİRLİ'NİN KÖKENİ
- 11** EMİRLİ'DE SOSYAL YAPI
- 13** EMİRLİ'DE AŞİRETLER
- 15** EMİRLİ'DEKİ DİNÎ VE TARİHÎ ESERLER
- 19** EMİRLİ'NİN KÖYDEN NAHIYE VE İLÇE STATÜLERİNE GEÇİŞ SÜREÇLERİ
- 21** 2003 SONRASI EMİRLİ'DE İNSANİ DURUM
- 29** SONUÇ

GİRİŞ

Emirli (Amirli), Irak'ın Selahaddin vilayeti sınırları içerisinde yer alan bir Türkmen ilçesidir ve tarihî geçmişi, coğrafi konumu ve yaşadığı önemli olaylardan dolayı Irak'ta ün kazanmış önemli Türkmen bölgelerinden biridir. Emirli, Türkmen ovası olarak nitelendirilebilecek Altinköprü, Kerkük, Tazehurmatu, Dakuk ve Tuzhurmatu bölgelerinin güney ucunda bulunmaktadır. Emirli ilçesi coğrafi konumu itibarıyla Türkmen bölgelerini güneyden Arap bölgelerine, dolayısıyla Bağdat'a bağlayan stratejik bir konuma sahiptir. Emirli, tarih boyunca Türklerin Irak'ta genellikle yerleşmeyi tercih ettiği ova bölgesidir.

Uzun yıllar boyunca Emirli'deki Türkmenler yaşamlarını çobanlık ve tarım yaparak sürdürmüşlerdir. Bununla birlikte, 1990'ların başından itibaren ve özellikle 2003'ten sonra, halk devlet kurumlarında memur olmayı ter-

cih etmeye başlamıştır. Emirli'de konuşulan Türkçe lehçe (Türkmençe), çevredeki Bayat köyleri şivesine oldukça yakındır. Bestamlı ve bazı Bayat köylerinin konuştuğu Türkmençe, Emirli'nin lehçesine en yakın olanıdır. Emirli'de konuşulan dil, Kerkük, Telafer ve Tuzhurmatu lehçelerinden biraz farklılık gösterir.¹

Emirli'liler, geleneklere ve kültürel değerlere bağlılıklarıyla tanınır. Büyük şehirlerden uzak bir bölgede bulunan Emirli, Telafer hariç diğer Türkmen bölgelerine göre aşiret bağına daha sıkı bir şekilde bağlıdır.

Emirli halkı, Irak'ta hüküm süren yöneticiler tarafından yerel ve merkezi yönetimlerden dışlanmıştır. 29 Ocak 1976 tarihinde Tuzhurmatu'ya bağlı bir nahiye olan Emirli, Baas rejimi tarafından demografik değişim politikaları kapsamında Kerkük vilayetinden ayrılarak

¹ Kerkük Türkçesi'ndeki Nece (Nasıl) Nice; Beşik, Hellik; Gunartalık (öğlen yemeği) Çeşt vb. onlarca farklı kelime bulunmaktadır.

Selahaddin vilayetine bağlanmıştır.² Böylece Emirli ve diğer Türkmen bölgeleri, Kerkük vilayetindeki Türkmenlerden uzaklaştırılmak istenmiştir.

Ayrıca Baas rejimi döneminde, birçok Emirli kökenli Türkmen, İslami Dava Partisi'ne üye olmakla suçlanmış ve bazıları ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. 2003 yılından itibaren Emirli'deki Türkmenler, Bağdat ve Selahaddin vilayetlerinde etkin olmaya çalışmışlardır. Günümüzde tamamen Türkmenlerden oluşan

Emirli'nin ilçe merkezi nüfusunun 23 binden fazla olduğu tahmin edilmektedir. İlçenin köyleriyle birlikte toplam nüfusunun 45 binden fazla olduğu bilinmektedir. 2003 yılından sonra Emirli, Irak'ın gündemine sık sık terör saldırıları nedeniyle gelmiştir. El-Kaide ve IŞİD gibi terör örgütleri, Emirli'nin güney, batı ve doğusunda bulunan Hemrin Dağları'nda üslenerek ilçe halkına karşı yüzlerce saldırı gerçekleştirmiştir. Bu nedenle Emirli, Tuzhurmatu ile benzer bir kaderi paylaşmıştır.

² "29 Ocak 1976 Tarih ve 41 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi", *Dorar al-Iraq*, <http://wiki.dorar-aliraq.net/iraqlaws/law/19801.html>.

EMİRLİ'NİN COĞRAFİ KONUMU

Türkmen bölgelerindeki önemli turistik yerlerden biri olan Emirli Çayı

Emirli, Bağdat'ın 150 km kuzeyinde ve Kerkük'ün 60 km güneyinde konumlanmaktadır. Aynı zamanda Bağdat'ı Irak'ın kuzeyindeki vilayetlerine bağlayan kara yoluna da 5 km mesafededir. Bu durum, 2003 yılı sonrasında ortaya çıkan güvenlik boşluğunun giderilmesini ve terörle mücadelede önemli bir rol oynamasını sağlamıştır. Osmanlı Devleti döneminde, Emirli Türk kervanlarının en önemli duraklarından biri olarak bilinmektedir. Emirli'nin güneyinde Emirli Çayı yer alır ve Uzeym Barajı ile birleşerek bölge halkına önemli bir gelir kaynağı olan balık avcılığına imkân sağ-

lar. Emirli'nin bulunduğu bölge, çevresine göre alçak bir ovardır.

Mursa Ali Dağı, Emirli'nin kuzeyinde yer almaktadır. Ayrıca Emirli'nin ortasından şehri ikiye bölen "Kör Dere" adı verilen bir akarsu geçmektedir. Bu dereye "Kör Dere" denilmesinin sebebi, sadece yağmurlu mevsimlerde akmasıdır. Kör Dere ismi, sadece Emirli'ye özgü bir isim değildir. Örneğin, Hanekin gibi diğer Türkmen bölgelerinde de Kör Dere adında bir akarsu bulunmaktadır. Bu durum, Türkmen bölgeleri arasındaki organik bağları gözler önüne sermektedir.

EMİRLİ'NİN KÖKENİ

Türkmenlerin Irak'a yerleşmeleri, köklü bir geçmişe sahiptir. Bu tarihten sonra Irak'a Türk seferlerinin başladığı bilinmektedir. Türkmenlerin Irak'a göçü iki farklı şekilde gerçekleşmiştir. İlk olarak, Emevi Devleti döneminde Türkler, devlet askerleri olarak Irak'a yerleşmişlerdir. Türklerin Irak'a yerleşimi ise İslam'ın yayılmasıyla ve Ubeydullah Bin Ziyad'ın Orta Asya seferleriyle milattan sonra 673 yılında başlamıştır.³ Genellikle Türkmenlerin Irak'a yerleşmesinin, milattan sonra 674 yılında başladığı ileri sürülmektedir. İslam'ın yayılmasıyla ve Ubeydullah Bin Ziyad'ın 673 yılındaki Orta Asya seferleriyle birlikte Türkler İslam ile tanışmıştır. Ancak 2003 yılından önce Irak'taki hükümetler, Türkmenleri marjinalleştirmek için onların Osmanlı devletinin bölgedeki kalıntısı olduğunu ileri sürmüştür. Türkmenlerin Irak'taki varlığını Osmanlı Devleti ile sınırlamak tarihsel gerçekliklerle uyuşmamaktadır. Türkmen topluluğunun bir kısmı, Osmanlı döneminde bölgeye yerleşmiş olabilir. Ancak bunu tüm Türkmenlere yaymak sadece siya-

si amaçla yapılmaktadır. Nitekim Türkmenler, Osmanlı ve Safevi Devletlerinden önce Selçuklu, Abbasi ve Emevi devletleri döneminde Irak'ın farklı bölgelerine yerleşmişlerdir.

Emirli'deki Türkmenlerin kökeni hakkında birçok söylenti bulunmaktadır. Ancak Emirli'lilerin Safevi Devleti döneminde mi yoksa Osmanlı devleti döneminde mi yerleştikleri tartışma konusu olmaktadır. Emirli'nin önde gelenleri ve yaşlılarının söylentileri genellikle Osmanlı dönemini işaret etmektedir. Arap Dili ve Edebiyatı ve Irak Türkmen tarihi konularında çalışmalar yapan Nebil Emirli'ye göre Emirli'deki Türkmen yerleşimi Osmanlı Devleti döneminde gerçekleşmiştir. Nebil Emirli'ye göre, Emirli'lilerin bir kısmı daha önce Emirli'de değil bugün Diyala vilayeti sınırları içerisinde yer alan Uzeym bölgesinde Osmanlı Ordusu içerisinde hizmet etmiştir. Uzeym bölgesinde bulunan Türkmenler, I. Dünya Savaşı'nda İngiliz Ordusunun ilerlemesi nedeniyle Osmanlı Ordusunun talimatı üzerine geri çekilerek

³ Mofak Selman Kerkuklu, *Brief History of Iraqi Turkmen*, Dublin 2004, s. 23.

bugünkü Emirli bölgesine yerleşmişlerdir.⁴ Ancak bölgedeki Türkmenlerin Osmanlı devletinin hangi döneminde yerleştiklerine dair bir bilgi yoktur. Emirli, uzun dönem boyunca Osmanlı devletinin kuzeyiyle güneyi arasında en önemli askerî bölgesi olmuştur.

Günümüze kadar Emirli ilçesindeki bölgelerin isimleri, nöbet tutan Osmanlı askerlerinin adlarıyla anılmaktadır: Abbas Tepesi, Muhsin Tepesi, Sangar, Çavuş, Mil Tepesi, Çincal, Demir Kapı... Bu noktada Demir Kapı, Osmanlı Ordusunun Emirli Çayı üzerinde inşa ettiği önemli bir askerî noktadır. Ayrıca bu bölge Osmanlı vilayetleri olan Musul ve Bağdat arasında Arap nüfusuyla Türkmen nüfusunu birbirine bağlayan bölgelerden biridir.

Emirli isminin Emir kelimesinden türediği ifade edilmektedir. Bu ismin bölge adı anlamında mı yoksa aşiret adı mı olduğu tartışmalıdır. Emirli'deki Türkmenlerden anladığımız kadarıyla Emirli isminin iki anlamı bulunmaktadır. Birincisi, Emirli, Bayat boyuna mensup Emir aşireti anlamına gelir. Emirli, Bayat aşiretinin bir parçası olarak bilinir ve Bayat aşiretinin bir arada bulunduğu en kalabalık bölgedir. İlçeye resmî olarak bağlı olan ve Tuzhurmatu'ya bağlı olup Emirli ile sınır olan diğer Bayat köyleriyle birlikte Türkmen nüfusunun önemli kaynaklarından biri olarak bilinmektedir. Türkmen yazar, araştırmacı ve akademisyen Suphi Saatçi, Emirli'nin adını, aşiret isminden aldığını ifade etmektedir. Saatçi'ye göre, 16. yüzyılda Eymur Boyu'na atfedilen yer adları 71'dir ve bunların çoğu Türkiye'de bulunan Sivas ve Tokat şehirleri arasındaki bölgede bulunur. Eymur adı Anadolu'da Eymir, İran ve Harezm Türkmenleri arasında Eymur olarak telaffuz edilir. Saatçi, Irak'ta bu boyun varlığına dair tarihsel kayıtların bulunmamasına rağmen

Emirli'yi bu Türkmen aşiretine bağlamaktadır. Ancak bu isimler günümüzde kullanılmamaktadır. Bununla birlikte Emirli aşiretinden bahsedilmektedir.

Emirli aşireti sadece Tuzhurmatu'nun 30 km güneyinde yer alan Emirli ilçesiyle sınırlı değildir. Kerkük'ün önemli Türkmen bölgelerinden biri olan Kumbetliler Köyünde Emirli aşireti bulunmaktadır. Musul vilayetindeki Karayatak Türkmen bölgesinde de ve Diyala'nın Karatepe ve Mansuriye bölgelerinde de Emirli aşireti bulunmaktadır. Karatepe'deki Emirlililer, Sekneler olarak bilinirler.⁵ "Türkmen Trajedisinin Perde Arkası" eserinin yazarı Dr. Cüneyt Mengü'ye göre Emirli, Osmanlı döneminde Bayat prenslerinin karargâhı olmuştur. Bu karargâh Emirli'de prene bağlı tüm cengaverler için güvenli bir yaşam merkezi olmuştur. Diğer yandan hâlihazırda Emirli'de onlarca ailenin de Arnavut olduğu bilinir.

Emirli'nin bulunduğu bölge Bayat Ovası olarak, Emirli de Bayat aşiretinin en kalabalık kenti olarak bilinir. Bayat aşiretinin nüfusu hakkındaki verileri Birinci Dünya Savaşı sırasında İngilizler tarafından hazırlanan bir raporda, Kifri ve Karape'den başlayarak Tuzhurmatu'ya kadar uzanan bölgede yaşayan Bayat oymaklarının Türkçe konuştuğu, hayvan besleyen bu oymakların sayılarının 10 bin ev olduğu belirtilmiştir.⁶

Emirli'nin isminin bir diğer anlamı da "yetkilendirilmiş" veya "emir almış" kişidir. Emirli'deki Türkmenlerin Osmanlı döneminde devlet tarafından bölgeyi korumakla yetkilendirildiği ifade edilmektedir. Osmanlı döneminde Emirli'nin Kerkük ile Bağdat arasındaki bölgede Osmanlı kervanlarını korumaları Emirli ismine açıklık getirmektedir. Birinci Dünya Savaşı dö-

4 1 Temmuz 2022 tarihinde Arapça dili ve edebiyatı uzmanı ve tarih araştırmacısı Nebil Emirli ile görüşme.

5 Suphi Saatçi, *Irak Türkmen Boyları Oymakları ve Yerleşme Bölgeleri*, Kerkük Vakfı, 2009, s. 25.

6 Saatçi, s. 18.

neminde Emirli'deki Türkmenlerin İngilizlere karşı savaşmaları da bölgeyi korumakla görevlendirildikleri anlayışını desteklemektedir. İngilizlerle savaşmanın yanı sıra Emirli Osmanlı'ya karşı yağma eylemi yapan aşiretlere karşı da savaştıkları bilinmektedir.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Emirli'deki Türkmenler, İngilizler ile iş birliği yapan bazı aşiretlere karşı Cukul Kaha liderliğinde bir araya gelmişlerdir.⁷ Emirli'deki bütün tarihî

eserlerin de Osmanlı askerî üsteriyle sınırlı olması, Emirli'nin bu bölgedeki varlığının Osmanlı Devleti'ne dayandığını göstermektedir ancak Emirli'deki Türkmenlerin nereden gelerek bu bölgeye yerleştiklerine dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Bazı söylentilere göre Suriye'nin kuzeyinden gelerek bu bölgeye yerleşmişlerdir. Oradaki Türk emirliklerinin dağılmasıyla bu bölgeye yerleştikleri ifade edilmektedir.

⁷ 1 Temmuz 2022 tarihinde Arapça Dil ve Edebiyatı Öğretmeni ve Şair Nihat Kahaoğlu ile mülakat.

EMİRLİ'DE SOSYAL YAPI

Molla Burnu Caddesi / Emirli

Emirli'nin kökeniyle ilgili bazı aydınlatıcı bilgiler verildikten sonra aşiret yapısına bakmak bölgenin hem tarihsel kökenini hem de sosyal yapısını anlamak açısından yararlı olacaktır. Emirli, büyük şehirlere uzak olduğu için geleneklerini nispeten koruyabilmiş bir bölgedir. Diğer Türkmen bölgelerine kıyasla Emirli, daha muhafazakâr bir toplumdur.

Emirli'deki yaygın görüşe göre söz konusu bölgede yaşayan halkın Alevi kökenli oldukları söylenmektedir ancak Emirli halkı zaman içerisinde Şii mezhebine kaymıştır. Emirli halkının On İki İmam'a özel bir ilgi duyduğu bilinmektedir. Diğer Türkmen bölgelerinde olduğu gibi Emirli'deki Şii Türkmenlerin Sufi kökeninden oldukları ifade edilebilir. Emirli'nin son dervişi olan Kamber Hoca 2004 yılında vefat etmiştir. Derviş Kamber'in dedelerinin özellikle Emirli'nin en eski dervişinin de Derviş Kasım olduğu bilinmektedir. Derviş Kamber, ömrünü İmam Hasan Makamı ve Dede Merden Tekeleri'nde dualar yaparak geçirmiştir. Dünyevi meselelerle çok az ilgilenmekle tanınmıştır. Bu yüzden Emirli'liler arasında bir muteber bir yeri vardır.

Emirli'lilerin dinî inançlarında zamanla bazı değişiklikler yaşanmıştır. Emirli ve çevresindeki Türkmenlerin Hz. Ali'ye olan sevgisi bazıları tarafından aşırıcılık olarak yorumlanmıştır. Ancak yaradılış ve tanrı inançları, diğer Müslüman mezheplerinden farklı değildir. Emirli'de 1960'lı yıllara kadar toplumun büyük kesiminin namaz dahi kılmadığı söylenmektedir. Yine her yıl muharrem aylarında Aşure günlerinde Hz. Hüseyin için yas törenleri düzenlenmeyi önemli bir merasim olarak görmüşlerdir. Muharrem aylarında hayvan kesmek yasaklanmış, mümkün olduğunca bıçak kullanmama özen gösterilmiştir. Bu anlamıyla Emirli Türkmenlerinin bazı inançları, Kakailerin ve Karanaza köyündeki Türkmenlerin inancına benzemektedir. Nitekim bıyık yapmak da dinî bir anlayış olarak kabul edilmektedir. 1960'lı yıllardan sonra Emirli'de günümüzdeki anlamıyla namaz, oruç ve diğer Şii inançları yaygınlaşmaya başladığı belirtilmektedir.

Ayrıca Emirli'de aşiret bağı güçlüdür. Özellikle Kerkük ve çevresindeki Türkmen bölgelerine nazaran Emirli'de aşiretsel yapı yaygın-

dir. Aşiret yapısının güçlü olmasında iki önemli tarihsel neden vardır. Birincisi, Emirli yerleşim alanının Şehir merkezlerine nispeten uzak olmasıdır. Bu Emirli'de Türkmenlerin içe kapanık

bir toplum hâline gelmesine yol açmıştır. İkincisi ise bölgedeki diğer aşiretlerle sürekli gelirimler yaşamalarıdır. Bu durum onları muhafazakâr aşiret yapısına yönelmeye zorlamıştır.

EMİRLİ'DEKİ AŞİRETLER

Türkmeneli Partisi Başkanı Riyaz Sarikahya

Emirli'deki aşiretlerin akraba olduklarını belirtilir. Bu yüzden de aynı atadan geldikleri ifade edilir. Emirli'liler, aynı kökten geldiklerini dile getirerek aralarındaki dayanışmayı güçlendirmeye çalışmaktadırlar. Nitekim Emirli'liler, I. Dünya Savaşı'ndan itibaren çevrelerindeki Araplarla sorunlar yaşamışlardır. Emirli'lilerin, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı askerleri ile birlikte Emirli çevresinde İngilizlerle ve iş birlikçilerle birçok kez çatışmalara girdikleri ifade edilmektedir. Bu nedenle Türkmeneli Partisi Başkanı Riyaz Sarikahya, 2014 yılında Emirli'nin IŞİD'e karşı 80 günün üzerinde kuşatmaya rağmen gösterdiği direnişine şaşırmadıklarını belirtmiştir. Sarikahya, 2014 yılında Emirli'nin IŞİD'e karşı mücadelesini özel olarak incelediklerini ve bunun tarihsel bir tecrübeye ve birikime dayandığını belirtmiştir. Sarikahya Emirli aşiretinin bulunduğu bölgenin Osmanlı Devleti'nin Bağdat ve Basra vilayetlerine açılan en önemli bölgelerinden biri olduğunu ifade etmiştir.⁸ Emirli'deki aşiretler, bölgedeki konumlarının getirdiği sorumluluklar nede-

niyle kendi aralarında güçlü bir bağ oluşturmuşlardır. Emirli'de Keremli, Abbuşlu, Aslanlı, Denneveli, Kalaylı, Begler, Köçerli, Hüссülü ve Kalaylı gibi birçok oymak bulunmaktadır. Bunların en büyükleri ise Kahalar ve Zurbullu oymaklardır.

KAHALAR

Kahalar oymağı, Emirli'nin en büyük oymağı konumundadır. Kahalar oymağının büyüğü olarak bilinen Cukul Kaha Osmanlı döneminde Emirli'nin önde geleni olarak bilinir. Bu nedenle ilk bu aşiretin Emirli'ye yerleştiği ifade edilir. Cukul Kaha'nın Emirli ve çevresinde Osmanlı Devleti'nden tarım arazileri konusunda birçok imtiyaza sahip olduğu da ifade edilmektedir. Kahalar olarak bilinmeleri de bölgeye kâhyalık yapmalarından kaynaklanmaktadır. Kâhyalık ifadesi Türkmenler arasında ağabeylik yapan anlamına gelmektedir. Kahaların önde gelen birçok önemli isimleri bulunmaktadır. Bunlardan biri de Hacı Bekir'dir ve Emirli'nin en zen-

⁸ Türkmeneli Partisi Başkanı Sarikahya ile 10 Temmuz 2022 tarihinde görüşme.

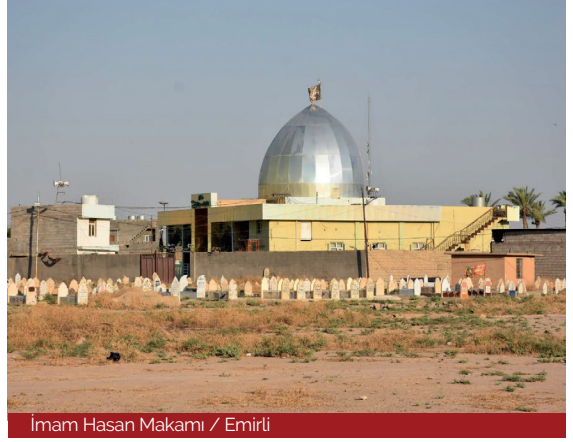
gin ailesi olarak bilinir. Yine Kahaların önemli Türkmen Őairlerinden biri Nihat Kahaoğlu'dur. Kahalar, Emirli'nin en geniş tarım arazilerine sahip aşiret olarak bilinmektedir. Bu arazilerin Osmanlı döneminde kendilerine verildiği ve Cukul Kaha tarafından akrabalarına dağıtıldığı belirtilmektedir.

ZURBULLU

Zurbullu, oymağının Emirli'deki geğmişine ilişkin biręok söylenti bulunmaktadır. Zurbullu Emirli'nin ikinci en büyük oymağıdır. Zurbullu adını almaları da "zor bıyıklı" (yani uzun bıyıklı) olmalarından kaynaklanmaktadır. Zurbulluların Emirli çevresinde bulunan Türkmen köyü

Karanaz ve Bıravçılı'daki Türkmenler ile akraba oldukları söylenmektedir. Karanazlı erkeklerin bıyık bırakmasına kutsallık atfedildiği dikkate alındığında Zurbullu ile Karanaz aşireti arasında bazı bağların olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca Zurbullu ile Kahalar aşiretinin akraba olduğu bilinmektedir. Zurbullular oymağı; Ahmet Kaha, Sefer Ağa, Kağkağeşekliler olarak üç aileye ayrılır. Zurbulluların bazıları dervişlikle bilinmişlerdir. Derviş Kamber Emirli'nin en son dervişidir. Zurbulluların eskiden hepsinin uzun bıyıklı oldukları söylenmektedir. Bu da o dönemde dervişlerin en önemli özelliklerinden birisi olarak bilinirdi. Şu ana kadar Zurbullular, yaşlılarına saygı anlamında hitap etmek için derviş ifadesini kullanırlar.

EMİRLİ'DEKİ DİNÎ VE TARİHÎ ESERLER

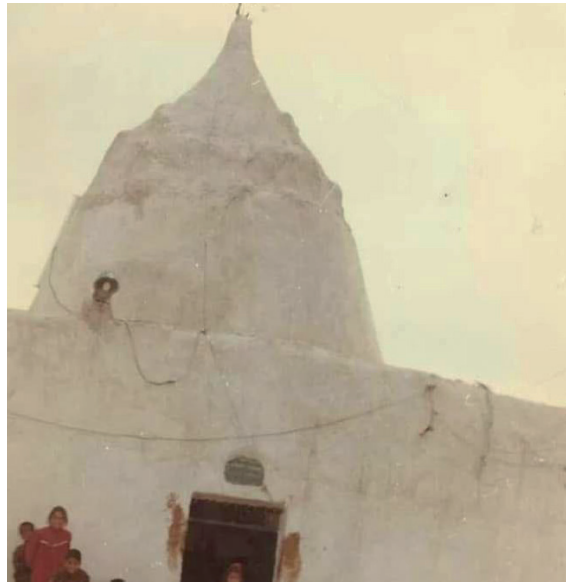
İmam Hasan Makamı / Emirli

450 yıldan fazla bir geçmişi olduğu belirtilen Emirli kentinde birçok eser bulunmaktadır. Kent halkının büyük şehirlerden uzak bir coğrafi konumda olması, Emirli'nin sahip olduğu gerek dil gerek halk hikayeleri gerekse tarihî eserlerin korunmasına yardımcı olmuştur. Bu nedenle 2003 yılından önce Baas rejiminin politikalarından ve 2003 sonrası Kerkük ve Tuzhurmatu gibi bazı Türkmen bölgelerinde görülen Kürtleştirme politikalarından daha az etkilendiğini ifade etmek yanlış olmaz. Emirli'deki tarihî eserler aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

İMAM HASAN MAKAMI

Hz. Muhammed'in (sav) torunu Hz. Hasan'a ait olduğu belirtilen kutsal bir mekândır. Bölge halkının 12 İmam inancına sahip olması nedeniyle, İmam Hasan makamı olarak ifade edilmektedir. İmam Hasan Makamı'nın 1254 hicri yılında çamurdan yapıldığı düşünülmektedir. Beyaz kubbesi nedeniyle İmam Hasan Makamı, yakın zamana kadar "Beyaz Kubbe" olarak adlandırılmaktaydı. İmam Hasan Makamı'nın

bulduğu yerin daha önce, iki kapılı bir kale tarzında olduğu bilinmektedir. Bu kapılardan biri doğuya, diğeri ise batıya açılmaktaydı. Kale'nin 1916 yılına kadar var olduğu bilinmektedir. İmam Hasan Makamı ile ilgili halk arasında birçok söylenti bulunmaktadır ancak

İmam Hasan Makamı'nın Eski Hali

herkesin hemfikir olduğu bir nokta, Emirli'deki Ceyim ailesinden Harma Nene'nin (Harma Ali Muhsin) rüyasında Hz. Hasan'ı gördüğü ve Hz. Hasan'ın kendisi için burada bir makam inşa etmesini istediğidir ancak böyle bir rüyaya kimse inanmadığı için Hz. Hasan, Harma Nene'ye, baş ve iki orta parmağının izinin bulunduğu bir kayanın yerini göstermiştir. Rüyasını anlatan Harma Nene, ailesini ikna ederek Hz. Hasan'ın rüyada kendisine belirttiği yerde taş bulmuştur. Bu işaret bulduktan sonra, taşın bulunduğu yere bir makam inşa edilmiştir. Bu taş o günden beri İmam Hasan Makamı'nda durmaktadır. Harma Nene'nin ailesi Ceyimler, İmam Hasan Makamı'nı inşa etmiş ve aile kendini İmam Hasan Makamı'na adamıştır.

İmam Hasan Makamı, Türkmen bölgele-
rindeki insanları çekmiş ve önemli dinî merkezlerden biri hâline gelmiştir. Birçok hasta şifa amacıyla İmam Hasan Makamı'nı ziyaret etmektedir. Kurban kesmek ve dilek tutmak isteyenler, orada dileklerini tutmaktadır. Ayrıca makamın çevresi de mezarlık hâline gelmiştir.

İMAM HASAN MAKAMI'NDAKİ ESERLER

Hurma Nene Türbesi

Hurma Nene Türbesi, İmam Hasan Makamı'nın güneyinde bulunmaktadır. İmam Hasan

Harma Nene'nin Rüyasında İşaret Olarak Gördüğü Taş

Makamı'nı ziyaret edenler genellikle Hurma Nene Türbesi'ni de ziyaret etmektedir. Hurma Nene'nin evlenmeden vefat ettiği belirtilir. Evlenmemesinin sebebi olarak evlenmesi durumunda erken yaşta vefat edeceğinin rüyasında İmam Hasan tarafından bildirildiği yönünde söylentiler bulunmaktadır.

Şehit Türk Askeri

İmam Hasan Makamı'nın inşasından sonra insanlar, vefat edenlerini makamın yanında toprağa vermeye başlamışlardır. Bölge halkının aktardığı bir rivayette göre İmam Hasan Makamı'nda Birinci Dünya Savaşı sırasında şehit düşen bir Türk askerinin cesedi bulunmaktadır. Emirli'lilerin Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Ordusuyla birlikte İngilizlere karşı direnişi gerçeğini göz önüne aldığımızda böyle bir rivayet daha anlamlı hâle gelmektedir. Osmanlı askerinin Emirli aşireti tarafından İmam Hasan Makamı'nda toprağa verilmesi aynı zamanda takdir ve ortak kader paylaşma anlamına gelmektedir.

Türk askeri mezarı, vefat eden birini toprağa verilmek üzere yapılan kazı sırasında ortaya çıkmıştır. Türk askerinin elbisesi ve silahıyla toprağa verildiği belirtilmektedir ki bu da İslami kurallar gereğince, şehitlerin gasledilmeden toprağa verilebileceği inancından hareketle mantıklı gelmektedir. Bu şehit rivayeti Emirli'de önemli kutsal hikâyelerden biridir. Nitekim birçok anlatıma göre Türk askerinin cesedi bulunduğu gibi uyuyormuş gibi bir vaziyette ve bedeninin sağlam olduğu ifade edilmektedir. Bir diğer rivayete göre de silah ile birlikte toprağa verilen şehidin silahından bir kurşun çıkarılıp kullanıldığı ve kullanılan fişğin patladığı söylenir.

İmam Hasan Makamı'nın Emirli'nin içinde bulunan eski bir kalede olması ve Emirli çevresinin hepsinin nöbet tutan Osmanlı Türk askerleri isimleriyle çevrilmiş durumda olması,

Kerkük'teki Türk Şehitliği

böyle bir mezarın bulunması ihtimalini artırmaktadır ancak bu mezar tespit edilmesine rağmen Irak'taki hükûmetlerden kaynaklanan endişeden dolayı, Türk askeri için o dönemde mezar yapmadıkları belirtilmektedir. Bugün ise mezarın nerede olduğuna ilişkin bir tespit de yapılmamıştır.

İmam Hasan Makamı'ndaki Türk şehidiyle ilgili Türkmenler arasındaki söylentiler, Emirlilerin Türk dünyası ve Türkiye ile kültürel bağlarıyla gurur duyduklarının önemli göstergelerinden biridir. Türkiye ve Türklerle ilgili Emirli halkının bağlantısı sorulduğunda kültürel bağlılık ve aynı kökenden geldikleriyle ilgili yanıtlar alınır. Emirli kökenli Bedir Örgütünden eski Selahaddin Vilayeti Meclisi üyesi ve Irak Parlamentosu Milletvekili Mehdi Taki İsmail, Türkiye ile Türkmen ilişkileri sorulduğunda

"biz aynıyız ve aynı dili konuşuyoruz" ifadesini kullanarak durumu özetlemiştir.⁹

Dede Merden Ali Tekkesi Tekkesi

Eskiden Emirli'deki dervişler, Özellikle Zurbullu aşiretinin babaları, Dede Merden Tekkesi'nde toplanarak nefes (dua) okurlardı. Dede Merden Tekkesi, eskiden çamurdan yapılan bir tekkeydi. Dede Merden Tekkesi İmam Hasan Makamı'nın civarında bulunmaktadır. Dede Merden, burada toplanan Zurbullu aşireti dervişlerinin babası olarak bilinmektedir. Bazı rivayetlere göre Dede Merden Leylan'dan gelerek Emirli'ye yerleşmiş ve burada İmam Hasan Makamı'na hizmet etmeye kendisini adanmıştır. Dede Merden Tekkesi'nin bugünkü hâlini inşa edenler, Dede Merden Tekkesi'nde "Hamayıl"ın¹⁰ olduğu belirtmektedirler.

⁹ 15 Temmuz 2022 tarihinde Emirli'de Türkmen Milletvekili Mehdi Taki ile görüşme.

¹⁰ Hamayıl Kuran Kerim'in içerisinde olduğu kılıf veya kutunun adı.

Dede Merden Tekkesi

Buradaki kitapta dualar bulunmaktadır. Halk arasındaki inanişa göre Dede Merden Tekkesi bereketiyle bilinmiştir. Nefes okuma 2005 yıllarına kadar Zurbullu dedeleri tarafından okunurdu. Özellikle Emirli'nin son dervişi, Derviş Kamber (Kamber Koca)'nın¹¹ her cuma günü Dede Merden Tekkesi'ni ziyaret ettiği ve orada dualar okuduğu rivayet edilmektedir.

Dede Merden Takkesi, Emirli'deki Zurbullu aşireti tarafından imar edilmiştir ve genellikle

Zurbullu aşireti mensupları tarafından ziyaret edilir. İmam Hasan Makamı yanındaki mezarlığın kuzeyinde bulunan Dede Merden Tekkesi'nin Zurbullu aşiretiyle bağlantılı olması önemlidir. Nitekim bu durum Zurbullu aşiretinin dervişlikle bağlantısını göstermektedir. Emirli'deki son derviş olarak bilinen Derviş Kamber ailesi tarafından çok ilgi görmüştür. Hâlihazırda Derviş Kamber'in oğulları Dede Merden türbesine bakmaktadır.

¹¹ Yaşlı bir dede için kullanılan terim.

EMİRLİ'NİN KÖYDEN NAHIYE VE İLÇE STATÜLERİNE GEÇİŞ SÜREÇLERİ

2022 Yılı Emirli'de Aşura Merasimi

Emirli'nin bilinen Şairi Nihat Kahaoğlu,¹² Emirli tarihinin 450 yıldan fazla olduğunu belirtmiştir. Cüneyt Mengü, Türkmen Trajedisinin Perde Arkası adlı eserinde Emirli tarihinin 800 yıl civarında olduğunu belirtmektedir. Mengü, Emirli ve bölgedeki Bayat köylerinin birçoğunun Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yerleştiğini ifade etmektedir. Emirli, 1969 yılında köy statüsünden nahiye statüsüne geçmiştir. 16 Sayılı 1945 Vilayet Yönetimleri Yasası'na göre Ahmet Hasan Bekir'in çıkardığı cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle köyden nahiye statüsüne çevrilmiştir.¹³ Öncesinde ise Tuzhurmatu'ya bağlı bir köydü. Emirli nahiye statüsüne kavuşurken Tuzhurmatu'ya bağlı aşağıdaki köyler de Tuzhurmatu'dan Emirli'ye bağlanmıştır. Bu dönemde Emirli'nin nahiyeye çevrilmeden önce Irak'ın en büyük köyü olduğu bilinmektedir.¹⁴ Emirli'ye coğrafi olarak en yakın bölgelerde bulunan bu köyler şunlardır: Çardağlı, Biravçılı, Karanaz, Bestamlı, Abbut,

Yeşil Tepe, Serha, Zengilli, Suaylib, Şeker, Bir Zeheb, Üç Tepe, Bir Ahmet, Sayat (Dehliz), İrvizat, Büyük ve Küçük Donbalan Deresi (Dere Obası), Büyük ve Küçük Elbu Hasan, Büyük ve Küçük Meftul, Paşagelen, Hıdır Obası, Kütte Burun (Habeş) ve Kuşlan. Emirli nahiyesinin nüfusu 1977 yılında 15 bin 104, 1987 yılında 22 bin 522, 1997 yılında 30 bin 273 olmuştur. 2021 seçimlerinde Irak Planlama Bakanlığının açıklamasına göre Emirli'nin nüfusu 47 bin 581'dir.

Emirli, birçok önemli şahsiyetler yetiştirmiştir. Bunlar arasında Yusuf Ziya Abdulvehab Bayatlı (birçok ilçeye kaymakamlık ve Nasriye, Divaniye vilayetlerine valilik, 1954 ile 1955 yılları arasında ise Kerkük valiliğini yapmıştır), Şeyh Sefer, din adamı Hacı Şükür Bayatlı, 2005-2018 yılları arasında Irak Parlamentosunda milletvekilliği yapan Abbas Bayatlı, Şeyh Abdülhüseyin İsa (din adamı) gibi isimleri bulunmaktadır. Ayrıca Emirli, 2003 önce-

¹² Emirli kökenli Türkmen şair ve yazar. Türkçe eserleri bulunmaktadır.

¹³ "İhdas Nahiye fi Liva Kerkük Bi-İsim Nahiye Emirli", *Dorar al-Iraq*, <http://wiki.dorar-aliraq.net/iraqilaws/law/19801.html>.

¹⁴ Suphi Saatçi, s.25.

sinde olduğu gibi sonrasında da önemli devlet adamları yetiştirmiştir. Bunların arasında Irak Ordusunda pilotluk yapan Muhsin Tayyar, Irak Parlamento üyesi Mehdi Taki İsmail, Tuzhurmatu'da polis müdürlüğü yapan Reşit Ali Reşit,¹⁵ 2003 yılından sonra Spor Bakanlığında genel müdürlük yapan İhsan Bayatlı da bulunmaktadır. Yine Tuzhurmatu'da polis müdürlüğü yapan ve Çevik Kuvvetler 7. Alay Komutanı Mustafa Hasan¹⁶ ve terör mücadelede ün kazanan Emirli Polis Müdürü Zeyd Halaf,¹⁷ Emirli'nin yetiştirdiği iki önemli komutandır.

2018 yılında Emirli'nin nahiye statüsünden ilçe statüsüne kavuşturulması ise 2014 yılında IŞİD karşı gösterdiği direniş sonucu

gerçekleşmiştir. Bağdat'taki Türkmen siyasi partilerinin çabaları sonucu, Emirli'nin nahiye statüsünden ilçeye çevrilmesi gerçekleşmiştir. Emirli'nin 140. madde kapsamına girdiğini ifade eden Kürdistan Yurtseverler Birliği üyesi Şivan Davudi, bu maddenin durumu netleşmeden Emirli'nin nahiye statüsünde kalması gerektiğine vurgu yapmıştır.¹⁸ Yine de 2016 yılında Selahaddin Vilayeti Meclisinde Emirli'nin ilçe statüsüne yükseltilmesi kararı alınmış ve bu karar Irak Planlama Bakanlığı tarafından daha sonra onaylanmıştır. 2016 tarihinde Vilayet İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Turhan Müftü, Emirli'nin ilçe statüsüne dönüştürülmesinin Irak Planlama Bakanlığı tarafından onaylandığını belirtmiştir.¹⁹

¹⁵ 2004 yılında el-Kaide tarafından suikasta uğramıştır.

¹⁶ 2017 yılında IŞİD tarafından öldürüldü.

¹⁷ 8 Eylül 2009'da el-Kaide tarafından öldürüldü.

¹⁸ "Madde 140 Temna Tahvil Emirli ile Kaza", (140. Madde Emirli'nin İlçe Olmasını Engelliyor), *Almada Paper*, 17 Ocak 2017.

¹⁹ "Tahtit Tuvafık Ala Tahvil Emirli ile Kaza", *Naba Haber Ajansı*, 19 Ocak 2016. Mulibemus; nocchiliem, peresim andiem faccibus

2003 SONRASI EMİRLİ'DE İNSANİ DURUM

Emirli, Irak ordu güçlerinin kontrolünde.

2003 yılından sonra Emirli, Türkmen bölgelerinden biri olarak Kerkük'ün güneyinde önemli roller üstlenmiştir. Bu da büyük ölçüde bölgedeki Sünni Arapların siyasetinden ve güvenlik kurumlarına katılmayı boykot etmelerinden kaynaklanmıştır. Bu yüzden tarım arazileri açısından zengin olmayan 2003 yılı öncesinde devlet kurumlarında sınırlı sayıda memuru olan Emirli'liler, yeni tesis edilen ulusal güvenlik kurumlarına katılmışlardır. Ancak 2003 sonrasında diğer Türkmen bölgelerinde olduğu gibi Emirli de Peşmerge güçleri tarafından birden fazla kez baskına uğramıştır. Irak Türkmen Cephesi'nin binası Emirli'de zorla kapatılmıştır. Emirli'ye giren KYB Peşmerge güçleri, devlet mallarına el koymuştur. 2003 yılından önce Baas rejimine ait olan devlet binaları, Kürt siyasi partileri tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum sadece Peşmerge güçleriyle sınırlı kalmamasına rağmen o dönemde Emirli'de tek silahlı güç Peşmerge olduğu için silah zoruyla bölgeye yerleştiği algısına sebep olmuştur. Burada belirtmek gerekir ki Emirli'nin merkezi ve çevresinde Kürt nüfus bulunmamaktadır. Saddam yönetiminin

diğer Kürt bölgelerinden Emirli'nin doğusuna zorla yerleştiği sadece bir Kürt köyü bulunmuştur. Ancak bu köy de 2002 sonlarına Kürtler tarafından terk edilmiştir.

Peşmerge güçlerinin Emirli'de bulunması 2005 yılından itibaren son bulmuştur. Bununla birlikte KYB ve Kürt Komünist Partisi'nin Emirli'de bulunmalarına rağmen nüfuz edemedikleri bilinmektedir. Bu sebeple, Emirli IKBY'nin siyasi hedefleri dışında kalmıştır. Hatta 2014 yılında IŞİD'in Tuzhurmatu ve Emirli çevrelerini kontrol etmesiyle birlikte, Peşmerge güçleri IKBY'nin siyasi haritasını çizmek amacıyla tartışmalı bölge olarak kabul edilen Tuzhurmatu'nun güneyinde bulunan Süleyman Bey nahiyesinin güneyinden geçen bir hendek kazmıştır. Emirli, Kürt nüfuzu dışında kalan önemli Türkmen bölgelerinden biri olup, IŞİD militanlarına karşı IKBY'nin sınırlarını korumak amacıyla kazılan hendekle sınırları dışında tutulmuştur. Bu durum, Emirli'nin Kürt nüfuzu dışında kalan önemli Türkmen bölgelerinden biri olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Emirli ile Telafer arasında benzerlikler bulun-

maktadır. Her iki Türkmen bölgesi, el-Kaide gibi terör örgütlerinin hedef aldığı ve mezhepçilik kavgalarının yaşandığı bölgelerdir. Bunun yanı sıra, aşiret yapısı Telafer ve Emirli ilçelerinde diğer Türkmen bölgelerine kıyasla daha güçlüdür.

ABD işgalinin sürdüğü dönemde (2003-2011), Emirli'deki Türkmenlerin güvenlik güçlerine katılmaları, 2003 ile 2005 yılları arasında Emirli çevresindeki Araplar arasında Emirli'lerin işgal güçleriyle iş birliği yaptığı algısının oluşmasına neden olmuştur. Daha sonra bu algı, mezhepsel bir çatışma şeklinde gelişmiştir. Bu durum, Irak genelinde terör örgütü el-Kaide'nin ortaya çıkmasının ve Selefililiğin yaygınlaşmasının bir sonucu olarak bilinmektedir. Devlet kurumlarının zayıf olduğu ve Emirli'nin büyük şehir merkezlerinden uzak bir konumda olması nedeniyle, terör saldırılarının hedefi hâline gelmiştir. Tuzhurmatu ile Tikrit yolu ve Kerkük-Bağdat yolları üzerinde, Emirli'den birçok vatandaş terör örgütleri tarafından kaçırılarak öldürülmüştür. Bugüne kadar

el-Kaide tarafından kaçırılan ve akıbeti belirsiz olan 10'un üzerinde vatandaş bulunmaktadır. Emirli'lere yönelik terör saldırılarında 300'ün üzerinde can kaybının yaşandığı belirtilmektedir. 2007 yılında Emirli'nin merkezinde gerçekleşen el-Kaide'nin bomba yüklü kamyon saldırısı ve 2014 Haziran ayında IŞİD tarafından bölgenin 80 gün boyunca kuşatılması gibi olaylar da meydana gelmiştir. Emirli halkına sorulduğunda bu eylemlerin sebebi genellikle devlet ile iyi ilişki içerisinde ve Bağdat'ta yönetimi kontrol eden Şii siyasi partilerle aynı mezhepsel çizgi içerisinde olmalarından kaynaklandığı ifade edilmektedir.

2007 KAMYON PATLAMASI

7 Temmuz 2007 tarihinde Emirli'de, sabah saat 9 civarında, el-Kaide tarafından patlayıcı madde yüklü bir kamyon, Emirli'nin merkezindeki pazarda patlatılmıştır. Saldırı, 7 Temmuz 2007 tarihinde gerçekleşmesi nedeniyle "Yedi Yedi Katliamı" olarak bilinmektedir. Bu saldırıda 125 kişi hayatını kaybetmiştir. Hayatını kaybedenler arasında 26 kadın ve 18 yaşına

gelmeyen onlarca çocuk bulunmuştur. Ayrıca ondan fazla kişinin cesedi bulunamamıştır. Sadece bir aileden sekiz kişi vefat etmiştir. Diğer yandan söz konusu saldırının patlama sesi Emirli'nin kuzeyinde 30 km uzaklıkta bulunan Tuzhurmatu'da ve güneydoğusundaki 40 km uzaklıkta bulunan Karatepe köylerinde duyulmuştur. Yapılan saldırıda 300 kişi ağır şekilde yaralanmıştır. Irak'taki hastanelerin yetersiz kalması nedeniyle ağır yaralananlardan 30 kişi Türkiye'ye gönderilerek Ankara'daki hastanelerde tedavi görmüştür. Onlarca evin yıkılması nedeniyle ITC, evi yıkılanlara yaklaşık 100 çadır kurmuştur. Diğer yandan evi yıkılanlara ITC üzerinden Türkiye ve Irak'taki Türkmen bölgelerinden bağış ve destekler toplanmıştır. 2009 yılında Tuzhurmatu'daki terör saldırısı sonucu hayatını kaybeden Ali Haşim Muhtaroglu, Türkmeneli'nden ve Türkiye'den Emirli için destek toplamak için önemli roller üstlenmiştir. ITC, saldırısında hayatını kaybeden ailelerin destekleriyle patlamanın gerçekleştiği alanda şehitler anıtı inşa etmiştir. Ancak anıt, daha sonra belediye tarafından yapılan imar planları nedeniyle kaldırılmıştır. Saldırı sonucu hayatını kaybeden aileler, anıtın tekrar inşa edilmesini talep etmesine rağmen mali sıkıntılardan dolayı tekrar inşa edilmemiştir.

Diğer yandan Irak Türkmen İslami Birliği, Bağdat'taki etkinliğini kullanarak Emirli'de evi yıkılanların evlerinin Irak hükümeti tarafından yeniden inşası için Emirli'nin afet bölgesi ilan edilmesini sağlamıştır. Böylece Irak hükümeti, Emirli'yi afet bölgesi ilan ederek yıkılan evlerin imarı için 12 milyon dolar tahsis etmiştir. Tahsis edilen paraların bir kısmı, saldırıdan zarar gören ailelere dağıtılmış ve bir kısmı da Emirli'nin imarı için kullanılmıştır.

Terör örgütü El-Kaide bu saldırıyla Emirli ile çevresindeki Arap köyleri arasında mezhepsel kavgaya çıkarmak istemiştir. Bu saldırıda

Emirli'ye bağlı Sayyat köyünden Sünni kökenli 1 kişi hayatını kaybederken 1 kişi de yaralanmıştır. Emirli'deki bu saldırıyla mezhep kavgası çıkarmak isteyen terör örgütü el-Kaide'nin bu çabası sonuçsuz kalmıştır. Saldırığı gerçekleştirenlerin daha sonra güvenlik güçleri tarafından yakalandığı iddialarına rağmen mağdur aileleri, terör eylemini gerçekleştirenlerin yakalanmadıklarını belirtmektedir.

Bu saldırıda hayatını kaybeden çocuklar toplu olarak, bir oyun merkezinde üzerlerine yıkılan tavan altında kalmışlardır. Enkaz altındaki çocukları çıkaranlardan Ali Naki ile 2022 tarihinde gerçekleştirilen bir görüşmede "betonu kaldırırken çocuklar karınca gibi ezilmiş vaziyettedirler. Bu toplu çocuk katliamının görüntüsünü aklımdan çıkarmam mümkün değil. Bu üzüntü hayatım boyunca benimle yaşayacak. Bu çocuklardan ne istiyorlardı, oyun oynayan çocuklar ne yapmıştı. Bir sürü cevapsiz sorularla depresyona giriyorum. Ben iki çocuk babasıyım çocuklarıma her baktığımda ağlamak istiyorum" ifadelerini kullanmıştır.²⁰ Diğer yandan patlamanın yakınında bulunan evlerdeki bazı aileler, üzerlerine yıkılan kerpiç evleri altında kalarak hayatlarını kaybetmişlerdir.

Emirli'de hastanenin bulunmaması ve yararlı sayının fazla olması nedeniyle yararlılar Tuzhurmatu ve Kerkük hastanelerine taşınırken birçok yaralı yollarda hayatını kaybetmiştir. Emirli'de gerçekleşen bu saldırının ardından terör örgütü el-Kaide mensupları, Tuzhurmatu, Tazehurmatu ve diğer Türkmen bölgelerinde benzer eylemler gerçekleştirmiştir. Birbirine bağlantılı bir şekilde gerçekleştirilen bu saldırılar, o dönemde savunmasız olan Türkmenlerin katliamıyla sonuçlanmıştır. İki yıl sonra 20 Haziran 2009 tarihinde el-Kaide, Tazehurmatu'da yine bomba yüklü bir araçla saldırı düzenleyerek 98 kişinin can kaybına

²⁰ 25 Temmuz 2022 tarihinde Emirli'de yaşayan Ali Naki ile görüşme.

sebepe olmuştur. Türkmen bölgelerindeki güvenlik güçlerinin zayıf olması nedeniyle terör örgütleri, eylemlerine araç patlaması ve benzer yollarla sivilleri hedef almıştır.

2014'TE EMİRLİ'NİN İŞİD TARAFINDAN KUŞATILMASI

2014 Haziran'da terör örgütü İŞİD militanlarının Irak'ın Musul, Selahaddin ve Anbar vilayetlerini kontrol etmesiyle Irak'ta büyük trajediler yaşanmıştır. Tüm dünya İŞİD'in Yezidilere yönelik yaptığı mezalimlere odaklandığı bir dönemde Türkmen kenti Emirli, İŞİD militanları tarafından kuşatılmıştır. Diğer yandan Beşir köyü, Biravcılı ve Musul'da Telafer gibi bölgelerde yüzlerce Türkmen, İŞİD militanları tarafından idam edilmiştir. Emirli'nin İŞİD tarafından kuşatılmasının ilk haftalarında yaklaşık 20 bin insandan sadece 30 kişinin Emirli'yi terk edebildiği belirtilir. Ancak İŞİD militanları, şehrin tüm tarafını kontrol ettikten sonra tek giriş ve çıkış yolu havadan olmuştur. Dört yönden İŞİD militanları Emirli'yi çevrelemiştir. İŞİD kontrolü dışındaki en yakın bölge Tuzhurmatu'nun merkeziydi. Orada Türkmenlerin oluşturduğu güçle Peşmerge, Tuzhurmatu'nun merkezini koruma görevini üstlenmişlerdir.

Emirli'nin İŞİD militanları tarafından kuşatılmasının ardından sular kesilmiş, ham petrolle doldurulmuştur. Böylece Tuzhurmatu'dan Emirli'ye temiz suyun sağlanması engellenmiştir. Ayrıca elektrik direkleri patlatılarak elektrik hizmetinin bu bölgelere ulaşması engellenmiştir. Böylece elektrik kesildikten sonra şehirdeki jeneratörler kısa süreliğine mevcut yakıtla çalıştırılmıştır. Ancak yakıtın bitmesiyle şehirde elektrik tamamıyla kesilmiş ve internet durmuştur. Böylece kuşatma zamanında 20 bin insanın şehir merkezinde olduğu bir dönemde kentin çevresiyle olan iletişimi

tamamıyla koparılmıştır. Ancak Emirli'nin kuzeyinde çevreden alınan telefon sinyalle zayıf bir iletişim kurmak mümkün olmuştur.

Kuşatma sırasında Emirli'deki tek doktor olan Muhammet Haldun, durumu "soykırım" olarak nitelemiştir.²¹ Haldun, kuşatma sırasında günlük 100'den fazla kişinin hastaneye başvurduğunu belirtmiştir. Haldun günlük olarak saldırıya uğradıklarını ve yaralanmaların çok olduğunu belirtmiştir. 20 bin insanın olduğu bir kente bakmakla yükümlü olan Haldun, dış hekimi olduğu için yararlılara ve hastalara yardımcı olmak için gerekli yeteneğe ve imkânlarla sahip olmadığını belirtmiştir.²² Haftada iki kez helikopterle saldırıda yaralananlar Bağdat'taki hastanelere gönderilmeye çalışılmıştır. İŞİD'in hâkim olduğu bölgelerden geçmek zorunda olan ve Emirli'ye yardım sağlayan tek helikopter, İŞİD saldırıları nedeniyle ilçenin en güvenli bölgesine inmek zorunda kalmıştır. Emirli'ye yardım getiren helikopter, zor durumda olan hastaları ve hamile kadınları şehrin dışına çıkarmak için kullanılmıştır.

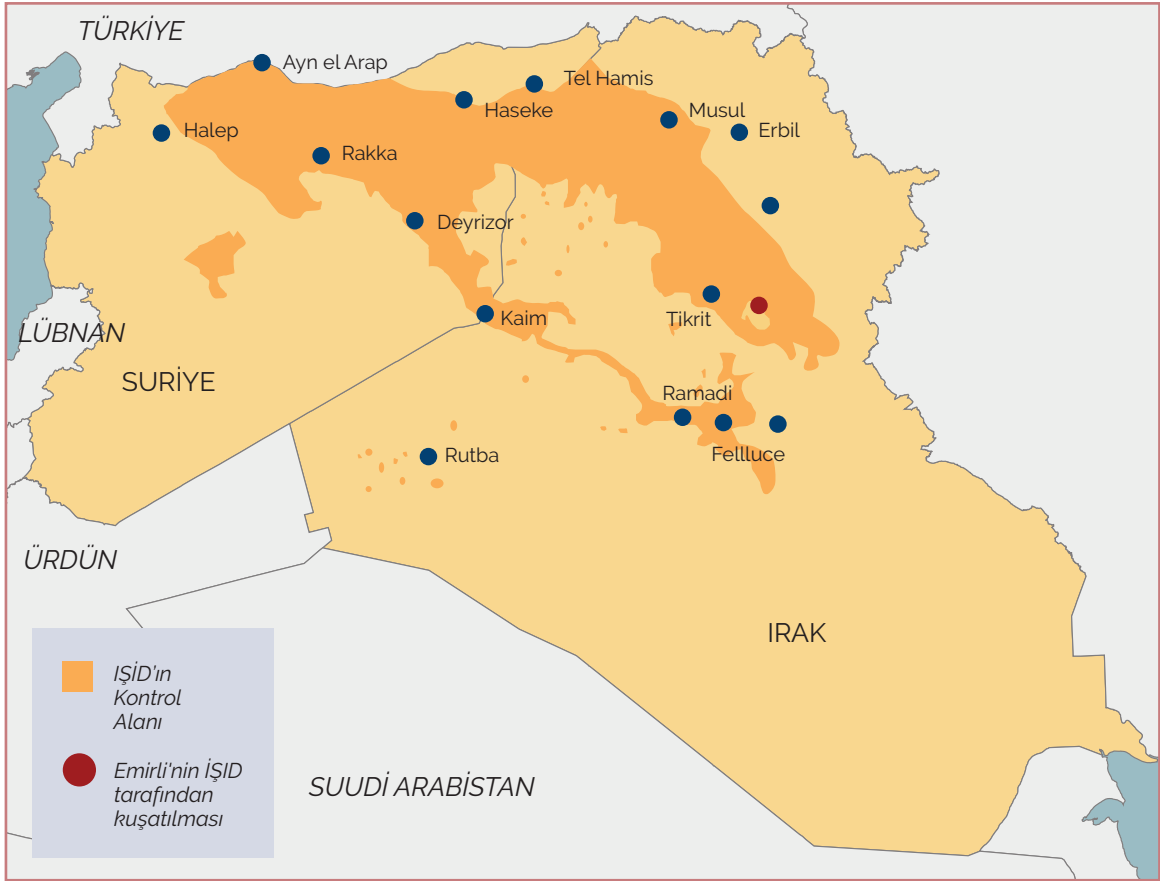
İŞİD militanları Emirli merkezine 1-2 km'lik mesafeye yerleşmiştir. Özellikle geceleri ufak bir ışığın dahi olduğu yerlere anında havan saldırıları gerçekleştirildiği aktarılmaktadır. Emirli'nin doğusunda bulunan Şeker köyü çevresinden İŞİD militanlarına bağlı keskin nişancı Emirli'nin girişinde bir vatandaşı hedef alarak öldürmüştür.

Irak hükümeti Bağdat'taki Türkmen yetkililer aracılığıyla helikopterle oldukça sınırlı gıda ve silah tedariki yapmıştır. İŞİD militanlarının Emirli'ye girmeleri an meselesi olarak görülmüştür. Birçok aile İŞİD'in gireceği endişesi nedeniyle kız çocuklarını helikopterlerle şehir dışına çıkarmaya çalışmıştır. İŞİD militanları, Emirli'ye girmeleri durumunda kadınlara teca-

²¹ "Emirli el-Irakkiye Mensiye", *Aljarida*, 25 Ağustos 2014.

²² "Emirli el-Irakkiye Mensiye", *Aljarida*, 25 Ağustos 2014.

Harita. 2014 Yılı'nın Haziran Ayında İŞİD'in Kontrol Ettiği Bölgeler

Kaynak: ABD Savunma Bakanlığı

vüz edecekleri ve yakacakları yönünde tehditlerde bulunmuştur. Musul'daki Yezidi ve Türkmen kadınlarına yönelik cinsel şiddette bulunan İŞİD'in bu tehditleri, halk tarafından ciddiye alınmıştır. Bu nedenle birçok ailenin İŞİD'e sağ teslim olmayacakları yönünde kendi aralarında konuştukları bilinmektedir.

İŞİD militanları, Emirli'ye girmek için Musul'daki örgüt mensuplarından da destek almıştır. Ancak halkın direnişiyle birlikte Irak Hava Kuvvetlerinin verdiği destek sonucu başarısız kalmıştır. Yine de İŞİD militanları, Emirli merkezine özellikle batıda bulunan İmam Hasan Ma-

kamı'na birkaç yüz metre mesafeye kadar yaklaşmıştır. Bu bölgedeki evlere konuşlanan İŞİD militanlarından 10'u Emirli halkının direnişi sonucu öldürülmüştür. Emirli kuşatması sırasında Polis Müdürü Mustafa Hasan, Emirli'de İŞİD'e karşı savaşılan ahaliden birçoğu yaralandığı için son günlere doğru mücadelenin zorlaştığını ifade etmiştir.²³ Durumun Emirli'de gerek insani gerek askerî anlamda zor olması nedeniyle 22 Ağustos 2014 tarihinde Şiilerin Yüksek Dinî Mercî Ayetullah Ali Sistani'nin vekili Abdulmehdi el-Kerbalayı, Emirli kuşatmasının acil bir şekilde kaldırılmasını istemiştir.²⁴

²³ Emirli el-İrakiye Mensiye", *Aljarida*, 25 Ağustos 2014.

²⁴ "Sistani Yutalib Bi-Fekil Hisar An Emirli", *Swissinfo*, 22 Ağustos 2014.

“10 yaşında açlıktan hastaneye kaldırılan Hüseyin benden yemek istedi. Çocuğun gözlerindeki acıya dayanamadım, başka bir odaya kapandım ve ağlamaya başladım. Sonra ona biraz yemek verdim. Bu olaydan iki gün sonra, evlerine içme suyu getirmek için babasıyla birlikte sıra beklerken IŞİD'in gerçekleştirdiği havan saldırısında hayatlarını kaybettiler. Çocuk parçalanmış bir durumdaydı.”

Kuşatma sırasında bir helikopterin taşıyabileceği kadar gıda haftada iki sefer Emirli'ye gönderilmeye çalışmıştır. Ancak gönderilen gıda birçok eve ulaşmamıştır. Bu nedenle insanlar kıt kaynaklar ve geçimlerini kaynağı hayvanlarını yiyerek hayata tutunmuştur. Gıda konusunda yaşanan sıkıntılar nedeniyle pek çok insan hastalanmış, güçsüz duruma düşmüştür. Bununla birlikte IŞİD'in Emirli'ye yaptığı kimyasal saldırılar neticesinde, Emirli halkında cilt hastalıklarından psikolojik hastalıklara kadar pek çok hastalık ortaya çıkmıştır. O dönemde Emirli'de faaliyet gösteren Dr. Haldun, 10 yaşında hastaneye kaldırılan Hüseyin Fethi'nin hikayesini şu şekilde anlatmaktadır: “10 yaşında açlıktan hastaneye kaldırılan Hüseyin benden yemek istedi. Çocuğun gözlerindeki acıya dayanamadım, başka bir odaya kapandım ve ağlamaya başladım. Sonra ona biraz yemek verdim. Bu olaydan iki gün sonra, evlerine içme suyu getirmek için babasıyla birlikte sıra beklerken IŞİD'in gerçekleştirdiği havan saldırısında hayatlarını kaybettiler. Çocuk parçalanmış bir durumdaydı.”²⁵

Kuşatma sırasında yaşlı ve hasta olanlardan 50 kişi hayatını kaybetmiştir. Türkmen Kurtarma Derneği Başkanı Dr. Ali Bayatlı'ya göre kuşatma sırasında her üç

günde ancak bir öğün yiyen çocuklar vardı. Hayatını kaybedenler arasında yetersiz beslenme nedeniyle hayatını kaybeden çocukların olduğu da söylenmektedir. Ayrıca Emirli'de kadın doğum doktoru olmaması nedeniyle bir kadın hayatını kaybetmiştir. Eşi ve yedi çocuğuyla Emirli'de yaşayan Nihat Elbayati, “Doktor yokluğundan doğum sırasında ölen kadınlar var. İnsanlar çok basit yaralardan ölüyor çünkü tedavi edilemiyorlar” ifadelerini kullanmıştır.²⁶

İnsanların Emirli'de IŞİD militanları tarafından açlığa terk edildiği bir dönemde dünya bu olaya gereken ilgiyi göstermemiştir. Bağdat'taki Emirli kökenli aktivist ve Türkmen siyasetçilerin özel bütçelerinden alınan paralarla Emirli'ye destek gönderildiği ifade edilmektedir. ABD ve diğer Avrupa ülkeleri tarafından IKBY ve Sincar'daki Yezidilere gösterilen ilgi, Emirli'deki Türkmenlere gösterilmemiştir. Ancak Emirli'de ABD askerleri tarafından kuşatmanın kırıldığı günden sonra hava desteği verildiği ifade edilmektedir. Ondan önce 80 gün boyunca gerçekleştirilen kuşatmada Emirli kenti, Irak güvenlik güçleri ve Peşmerge güçleri tarafından kendi kaderine terk edilmiştir.

Burada belirtmek gerekir, Emirli'de sadece erkekler değil, kadınlar da IŞİD'e karşı diren-

²⁵ Emirli el-Irakiye Mensiye", *Aljarida*, 25 Ağustos 2014.

²⁶ Lydia Green, "IŞİD Kuşatması Altındaki Türkmenler: Dünya Bizi Unuttu", *BBC*, 22 Ağustos 2014.

mek için hazırlıklı durumda olmuştur. Birden fazla kadın silah kullanmayı öğrenmiştir. Emirli kuşatması sırasında Kemle Bayatlı adında bir kadın IŞİD'e karşı Iraklı kadınların direnişinin figürü hâline gelmiştir. Bayatlı, Emirli'de Türkmenlerin IŞİD'in diğer bölgelerde yaptığı eylemlerine müsaade etmeyeceklerini ve mücadeleyi ölene kadar yürüteceklerini belirtmiştir.

IŞİD kuşatmasını gerçekleştirenlerin sayısının Emirli çevresindeki bazı köylerden, Havice, Reşat ve Musul merkezden gelen militanlarla birlikte binlerce olduğu söylenmektedir. Suriye'den başlayarak Bağdat'a kadar bölgeyi kontrol eden IŞİD'in Erbil'e gireceği yönündeki tehditlerin bulunduğu bir dönemde Emirli direnişi medyada önemli yer bulmuştur. 80 gün boyunca Emirli, IŞİD'in kontrol ettiği geniş haritada küçük bir nokta şeklinde kalmıştır. Emirli ile temasta olan bölgelerdeki IŞİD militanlarının sayısının 5 binin üzerinden olduğu ifade etmektedir.

Emirli'ye girmek için IŞİD militanları iki önemli saldırı gerçekleştirmiştir. Bu saldırılardan birincisi 2024'te 16 Temmuz'u 17'ye bağlayan gecede gerçekleşmiştir. Bu saldırının 11 saat sürdüğü ifade edilmektedir. Bu saldırıda Emirli'ye 500 roket saldırısı gerçekleşmiştir. IŞİD militanlarının gerek silah gerekse sayıca üstünlük sağlamasına rağmen direniş ve Irak Hava Kuvvetleri'nin desteği nedeniyle Emirli'ye gire-

memişlerdir. Emirli çevresinden saldırıyı yapan IŞİD militanlarının yüz ve ellerini siyaha boyadıkları söylenmektedir. Nedeninin ise Emirli çevresinden olan militanlarının Emirli halkı tarafından tanınmama ve korku yaratmak isteği olduğu belirtilmektedir. Bu olayda bir IŞİD militanının Emirli'liler tarafından esir alındığı ve IŞİD militanlarının saldırısı sırasında 300 üzerinde militanın öldürüldüğü bilinmektedir. Irak uçaklarının IŞİD militanlarına yönelik gerçekleştirdiği saldırıların IŞİD'e ciddi zarar verdiği ifade edilmektedir. Söz konusu IŞİD saldırısının çıkış noktasının Emirli'nin kuzeyinde bulunan Elbu Rıza köyü olduğu belirtilir. Bu sırada Emirli'ye yapılan havan saldırıları da kuzeyden olmuştur.

Birinci saldırıda IŞİD'in büyük kayıplar vermesi nedeniyle Musul'dan daha fazla destek gönderildiği ve Emirli'ye yakın bölgelerden yine IŞİD militanlarının da ikinci saldırıda yer aldığı ifade edilmektedir. 2 Ağustos sabahı gerçekleştirilen bu saldırıda IŞİD militanları, daha önce Irak Ordusundan ele geçirdikleri 5 tank ve 6 zırhlı, Humvee araçları kullanılmıştır. Ancak tanklardan birisi, Emirli'ye yaklaşırken güvenlik güçleri ve onlara destek veren halkın saldırısı sonucu etkisiz hâle getirilmiştir. Diğerleri de uçaklar tarafından vurulmuştur. Bu saldırıda yine IŞİD militanları ciddi kayıplar vermiştir. IŞİD militanlarının ikinci saldırıdaki kaybının ise 400'ün üzerinde olduğu

Emirli'de sadece erkekler değil, kadınlar da IŞİD'e karşı direnmek için hazırlıklı durumda olmuştur. Birden fazla kadın silah kullanmayı öğrenmiştir. Emirli kuşatması sırasında Kemle Bayatlı adında bir kadın IŞİD'e karşı Iraklı kadınların direnişinin figürü hâline gelmiştir.

söylenmektedir. İkinci saldırıda Emirli'deki direnişin dikkatini dağıtmak için saldırı kuzeyden yapılırken dört yandan havan saldırısı gerçekleştirilmiştir. Emirli'den ise Üsteğmen Visam Ahmet Faris, IŞİD'le yapılan mücadelede hayatını kaybetmiştir.²⁷

Terör örgütü IŞİD'in saldırıları esnasında savaş meydanından çekmediği öldürülen militanlarının tanınmaması için bazılarının kafalarını kestikleri ve sadece vücutlarını bıraktığı söylenmektedir. IŞİD'e karşı mücadele edenlerin sayısına ilişkin net bir rakam olmamakla birlikte tüm gençlerin cephe hatlarında olduğu ifade edilmektedir. Emirli küçük bir şehir olması nedeniyle kuzeyinde kurşun sıkıldığında güneyinde duyulur. Bu nedenle tüm halk IŞİD saldırıları özellikle havan saldırılarından geceleri daha güvenli yerlere yerleşmekteydi. Gençler ise genellikle güvenlik noktalarına katılmışlardır. 2014'teki IŞİD kuşatmasında Emirli'den dört kişi IŞİD saldırısı sonucu hayatını kaybetmiştir. Ayrıca kuşatmanın tamamen kırılmasından saatler önce 31 Ağustos 2014 tarihinde IŞİD militanlarının Süleyman Beg nahiyesi yakınlarında Emirli'den 2 kişi öldürülmüştür.

IŞİD militanlarının ilçeye girmeleri durumunda Yezidilere uygulanan eylemlerin aynısının yapılacağını herkes dile getirmiştir. ABD Dışişleri Bakanlığından adını açıklamayan bir yetkili Der Spiegel'e "Emirli'deki zor durumun farkındayız ve çoğunluğu Türkmen'dir. Irak'ın

orta ve kuzey kesimindeki insanlık krizinin derinliğini biliyoruz" açıklamasını yapmıştır.²⁸ Açlık ve temiz su sorunu nedeniyle Irak hükümeti, BM'den Emirli için acil destek talebinde bulunmuştur. Emirli'deki 20 bin insan açlık ve IŞİD'in katliamıyla karşı karşıya kalmıştır.²⁹ Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi yetkilisinin 2014'teki açıklamalarına göre, BM'nin insani yardım sunmak istediği ancak bunu yapabilmek için tüm karayollarının kapatıldığı ve Emirli'ye ulaşımın ancak havadan olduğu için destek çok sınırlı kalmıştır.³⁰

Kuşatma, 30 Ağustos 2014 tarihinde Tuzhurmatu ve çevresinde konuşlanan Irak güvenlik güçleri ve Haşdi Şaabi'nin gerçekleştirdiği 18 saatlik bir operasyon sonucunda kaldırılmıştır. Operasyonda ayrıca Tuzhurmatu başta olmak üzere Türkmen bölgelerinden katılan Türkmen gönüllüler bulunmuştur.

Bugün dahi IŞİD'in yaptığı saldırıların fiziki ve psikolojik etkileri Emirli halkında açık bir biçimde görünmektedir. Özellikle kentte daha önce görülmeeyen cilt hastalıklarında artış vardır. Ancak buna rağmen bugüne kadar IŞİD'in yaptığı kimyasal saldırılarla ilgili bugüne kadar bir araştırma yapılmamıştır. Bilindiği gibi IŞİD bir başka Türkmen yerleşimi olan Kerkük'e bağlı Tazehurmatu'da kimyasal silah kullanmış ve Iraklı yetkili makamların yanı sıra uluslararası kuruluşlarca da tespit edilmiş ve kanıtlanmıştır.

²⁷ 17 Temmuz 2022 tarihinde Emirli'de Polis Hüseyin Bayatlı ile görüşme.

²⁸ "The Turkmen City of Emirli in Iraq Under Siege by Islamic State", *Der Spiegel*, 25 Ağustos 2023.

²⁹ "Town of Emirli in northern Iraq remains under siege: OCHA official", *UN News*, 19 Ağustos 2014.

³⁰ "Town of Emirli in northern Iraq remains under siege: OCHA official", *UN News*, 19 Ağustos 2014.

SONUÇ

Irak ordusu, IŞİD'in kuşatmasında olan Salahaddin vilayetinin Emirli nahiyesini ele geçirdi. Emirli nahiyesinde yaşayanlar sevinç gösterileri yaptılar.

Emirli, nüfusu sadece Türkmenlerden oluşan önemli bölgelerinden biridir. Emirli'deki İmam Hasan Makamı, Dede Merden Tekkesi ve Şehit Türk Askeri anıtlarının eski mimari yapısına uygun bir şekilde yeniden inşa edilmesi, Türkmenlerin Irak'taki kültürel ve tarihi değerlerinin sürdürülmesine katkı sağlayacaktır. Böylece, Türkmen toplumunun kimliği ve mirası güçlendirilerek gelecek nesillere aktarılacaktır. Ayrıca tarihî ve dinî mekânların korunması, Irak'taki Türkmen toplumu arasındaki iletişim aracını güçlendirerek Türkmenlerin varlığını destekleyecektir.

Stratejik bir konumda bulunan Emirli, köy olarak kurulduğu günden itibaren bölgede güvenlik anlamında önemli etkiye sahip olmuştur. Emirli, çevresinde ve Irak'ta genellikle kamu düzeninden yana bir bölge olarak bilinir. Emirli ilçesi, 2003 yılından sonra terörden en çok zarar gören bölgelerden biri olmuştur. Çevresindeki Hemrin Dağlarında yuvalanan el-Kaide ve ardından IŞİD militanları, Emirli halkına büyük zarar vermiştir. Emirli'deki Türkmenlerin sadakatine ve verdikleri kayıplara

rağmen Irak merkezî hükûmeti ve Selahaddin Valiliği tarafından gerekli ilgiyi görmemiştir. Emirli'de hâlen yaşanan temiz su sorunu, Irak hükûmetinin Türkmen bölgelerini ihmal ettiğini göstermektedir. Diğer yandan Emirli'ye olan ilgisizlik sadece Irak merkezî hükûmetiyle sınırlı olan bir mesele değildir. Emirli, insan hakları alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar tarafından da ihmal edilmiştir.

Buna rağmen Emirli direnişi IŞİD ablukasını kırmış, IŞİD'e karşı savaşın kaderini değiştirmiş, Irak halkına umut aşılamıştır. Emirli ablukasının kırılması sonrasında IŞİD, saldırı durumundan savunma pozisyonuna geçmiştir. Emirli direnişine kadar IŞİD sürekli toprak kazanmış ve bölgelerde hâkimiyet kurmuştur. Ancak Emirli'deki direnişten sonra Irak güvenlik güçleri IŞİD'e karşı saldırı pozisyonuna geçmiş ve IŞİD'in hâkim olduğu alanlar tekrar Irak güvenlik güçlerinin kontrolüne geçmeye başlamıştır. Bu anlamıyla Emirli'nin IŞİD'le savaşın, dolayısıyla Irak'ın kaderini değiştirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim eğer Emirli düşmüş olsaydı, IŞİD Bağdat-Musul hattında

güçlü bir direnç noktası ele geçirmiş, özellikle Kerkük hem kuzeyden hem de güneyde kuşatılmış olacaktı.

Diğer yandan Irak Türkmen siyasi kuruluşu ve derneklerinin Emirli'deki faaliyetleri kriz dönemleri dışında zayıf kalmış ve yeterince etkili olamamıştır. Emirli'nin 2003 yılından bu yana maruz kaldığı insan hakları ihlalleri Irak'tak Türkmen kuruluşları tarafından kayıt altına alınamamış, bölgedeki insanların haklarını talep etmek için Irak merkezî hükûmetine ve uluslararası kuruluşlara gerekli başvurular yapılamamıştır.

Önümüzdeki süreçte ITC başta olmak üzere Türkmen kuruluşları, Emirli'deki yerel örgütlerle birlikte kütüphane ve kültür evi gibi gençlerin ihtiyaç duyduğu sosyal alanlar tesis etmeye çalışabilir. Nitekim bu tür faaliyetlerin eksik olmasından dolayı diğer birçok Türkmen

bölgesinde olduğu gibi, Emirli'deki gençler de uyuşturucu çetelerinin kurbanı olmaktadır. Ayrıca Emirli'deki insan hakları ihlallerine ilişkin bir veri tabanının hazırlanması, Türkmen toplumunun Irak'taki isteklerini dile getirmelerine yardımcı olacaktır. Emirli'de terörden dolayı yaşanan 300'den fazla can kaybına rağmen bu yönde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

2014'te IŞİD'e karşı direnişiyile öne çıkan Emirli, Irak'ta Türkmenlerin toplumsal, siyasi ve güvenlik gibi alanlardaki ağırlıklarını ortaya koymuştur. Bu nedenle Emirli direnişine ilişkin bazı sembollerin inşa edilmesi ve Irak Kültür Bakanlığınca bu duruma ilişkin eserlerin yazılması ve Emirli'nin IŞİD'e karşı gösterdiği direnişe dair özel bir günün tahsis edilmesi yönünde Türkmen kuruluşların harekete geçmesi önem arz etmektedir. IŞİD'in 2014'te yenilmezlik imajını kıran Emirli ilçesi, günümüz itibarıyla yine IŞİD'in intikam tehdidiyle karşı karşıyadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALYSIS 314
J U N E 2 0 2 3

TURKMEN CITY THAT HAS CHANGED THE FATE OF IRAQ: AMIRLI

ADİL ZINEELABDİN

Copyright

Ankara - TURKEY ORSAM © 2023

Content of this publication is copyrighted to ORSAM. Except reasonable and partial quotation and use under the Act No. 5846, Law on Intellectual and Artistic Works, via proper citation, the content may not be used or re-published without prior permission by ORSAM. The views expressed in this publication reflect only the opinions of its authors and do not represent the institutional opinion of ORSAM.

Publication Date: 29 June 2023

Center for Middle Eastern Studies

Address : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA
Phone : +90 850 888 15 20
Email : info@orsam.org.tr
Photos : Anadolu Ajansı (AA)

According to the second paragraph of Article 5 of the Regulation on Banderole Application Procedures and Principles, the use of banderole for this publication is not compulsory.

TURKMEN CITY THAT HAS CHANGED THE FATE OF IRAQ: AMIRLI

About the Author

■ Adil Zineelabdin

Adil Zineelabdin was born in Kirkuk, Iraq in 1989. He completed his BA in Kirkuk University, Faculty of Law, 2012. Directly after graduation from bachelor he was admitted to get YTB's Master scholarship in Gazi University in 2013. He graduated from Gazi University Faculty of Law 2017. After one year he started his Ph.D. in Selcuk University in the Department of Public Law and still continue. During the study years Zineelabdin worked as an independent researcher in Iraqi affairs and published many articles and joined many conferences and TV shows. He currently serves as a Turkmen Studies Researcher at the Center for Middle Eastern Studies (ORSAM).

CONTENTS

-
- 3** INTRODUCTION
 - 5** GEOGRAPHICAL LOCATION OF AMIRLI
 - 7** ORIGINS OF AMIRLI
 - 11** SOCIAL STRUCTURE OF AMIRLI
 - 13** TRIBES/FAMILIES IN AMIRLI
 - 15** RELIGIOUS AND HISTORICAL ARTIFACTS OF AMIRLI
 - 19** TRANSITION OF THE STATUS OF AMIRLI FROM VILLAGE TO SUB DISTRICT AND DISTRICT
 - 21** HUMANITARIAN SITUATION IN AMIRLI AFTER 2003
 - 29** CONCLUSION

INTRODUCTION

Amirli (Emirli) is a Turkmen district of the Province of Salahaddin in Iraq. It is one of the Turkmen regions well known in Iraq due to its history, geographic location, and important events that took place therein. Amirli lies at the South end of what could be considered the Turkmen Plain, composed of Altinköprü, Kirkuk, Tazehurmatu, Dakuk, and Tuzhurmatu. Given its geographical position, Amirli occupies a strategic position as it connects the Turkmen region, at its southern end, to the Arab region. Throughout history, Amirli has always been one of the places where Turks had chosen to settle inside Iraq.

For years, Turkmen in Amirli had earned their living as shepherds and through agricultural activities. Nevertheless, since the begin-

ning of the 1990s and especially after 2003, its inhabitants have started to prefer working as servants in public institutions. The Turkish dialect spoken in Amirli (Turkmen language), is very similar to that spoken in Bayat villages. The Turkmen language spoken in Bestamli and some Bayat villages is the dialect most similar to that of Amirli. The language spoken in Amirli differs to a certain extent from the dialects of Kirkuk, Tal Afar, and Tuzhurmatu.¹

The people of Amirli are known for their adherence to cultural values. Amirli, which is located far away from big cities, has closer tribal/family ties compared to other Turkmen regions except for Tal Afar. People of Amirli have been excluded from the local and central governments by the rulers who governed Iraq for a long time. Amirli, which had been

¹ There are dozens of different words in the Amerli dialect from the Turkmen dialect of Kirkuk such as Nece (Nasıl: How) Nice; Beşik (Cradle), Hellik; Gunartalık (lunch) Çeşt etc.

a subdistrict under Tuzhurmatu District until 29 January, 1976, was separated from Kirkuk province and was placed under Salahaddin province in line with the policies targeting demographic change carried out by the Baath regime.² In this way, the purpose was to distance Amirli and other Turkmen regions from Turkmens living in Kirkuk province.

Besides, during the Baath regime, many Turkmens of Amirli were accused of being members of the Islamic Dawa Party, and some were forced to leave the country. Since 2003, Turkmens of Amirli have tried to be ac-

tive in the provinces of Baghdad and Salahaddin. Today, the population of the district center of Amirli, which is totally composed of Turkmens, is estimated to be around 23 thousand. The total population of the district, including the villages, is estimated to be more than 45 thousand. Amirli has often been on the agenda in Iraq due to terrorist attacks. Having been based in the Hamrin Mountains to the south, west, and east of the district, terrorist organizations such as al-Qaeda and ISIS have carried out hundreds of attacks against the people of the district. For this reason, Amirli shared a similar fate with Tuzhurmatu.

² "Presidential Decree N.41 dated 29 January 1976", *Dorar al-Iraq*, <http://wiki.dorar-aliraq.net/iraqilaws/law/19801.html>.

GEOGRAPHICAL LOCATION OF AMIRLI

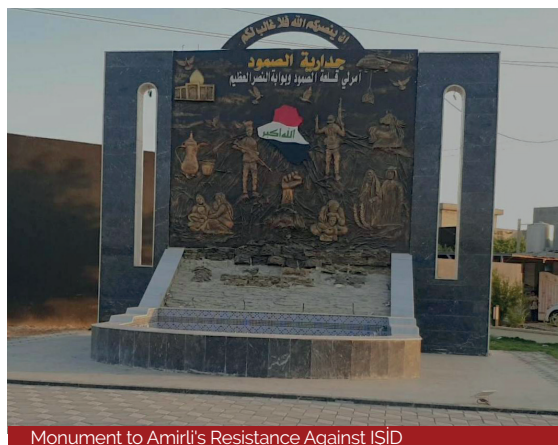

Amirli is located 150 km north of Baghdad and 60 km south of Kirkuk. It is also 5 km away from the highway connecting Baghdad to the northern provinces of Iraq. This situation enabled the closure of the security gap that emerged after 2003, which let the district play an important role in the fight against terrorism. During the Ottoman Empire, Amirli was known as one of the most important stops for Turkish caravans. Amirli Lake is located in the south of Amirli, and it joins Uzeym Dam, providing opportunities for fishing, an important source of income for the people of the region. The

region where Amirli is located is a low plain compared to its surroundings.

Mursa Ali Mountain is located to the north of Amirli. In addition, a stream called "Kör Dere" (Blind Stream) runs through the middle of Amirli, dividing the city into two. This stream flows only in the rainy seasons. That's why it is called "Blind Stream". "Kör Dere" is not just a name specific to Amirli. For example, there are also streams called as "Kör Dere" in other Turkmen regions, such as Hanekin. This fact reveals the organic ties existing between Turkmen regions.

ORIGINS OF AMIRLI

Monument to Amirli's Resistance Against IŞİD

The settlement of Turkmens in Iraq has a long history. It is known that Turkish expeditions to Iraq started after 673 AD. The migration of Turkmen people to Iraq took place in two different ways. Firstly, during the Umayyad State, the Turks settled in Iraq as state soldiers. The settlement of Turks in Iraq started in 673 AD with the spread of Islam and the Central Asian expeditions of Ubeydullah Bin Ziyad.³ It is generally claimed that the settlement of Turkmens in Iraq started in 674 AD. With the spread of Islam and the Central Asian expeditions of Ubeydullah Bin Ziyad in 673, Turks met with Islam religion. However, governments in Iraq before 2003, in order to marginalize Turkmens, claimed that these people were remnants of the Ottoman state in the region. Limiting the existence of Turkmens in Iraq to the reign of the Ottoman Empire does not comply with historical realities. A part of the Turkmen community may have settled in the region during the Ottoman period. However, generalizing this to all Turkmen people is done only for political purposes. As a matter

of fact, Turkmens settled in different parts of Iraq during the Seljuk, Abbasid, and Umayyad states before the Ottoman and Safavid states.

There are many myths told about the origin of Turkmens in Amirli. However, it is a matter of debate whether its inhabitants settled there during the Safavid Empire or the Ottoman Empire. Narrations about the Amirli's notables and elders usually point to the Ottoman period. According to Nebil Emirli, who has notable works on Arabic Language and Literature and Iraqi Turkmen history, Turkmen settlement in Amirli took place during the Ottoman Empire. Nebil Emirli states that some of the people of Amirli served in the Ottoman Army not in Amirli but in the Uzeym region, located within the borders of Diyala province. Turkmens in Uzeym region retreated from their locations upon the instruction of the Ottoman Army due to the advance of the British Army in the First World War and settled in today's Amirli region.⁴ However, there is no information regarding the period in which the Turkmens set-

³ Mofak Selman Kerkuklu, *Brief History of Iraqi Turkmens*, Dublin 2004, s. 23.

⁴ Interview with Arabic language and literature expert and history researcher Nebil Emirli on July 1, 2022.

tled in the region during the Ottoman reign. Amirli has been the most important military region between the north and south of the Ottoman state in Iraq for a long time.

Up until today, the names of the Ottoman soldiers who kept watch in a certain region in the Amirli have been given to that region: Abbas Hill, Muhsin Hill, Sangar, Çavuş (Sergeant), Mil Hill, Çıncal, Demir Kapı (Iron Door), etc. Demir Kapı is an important military point built by the Ottoman Army over Amirli Lake. In addition, this is one of the regions connecting the Arab population and the Turkmen population between the Ottoman provinces of Mosul and Baghdad. It is stated that the name Amirli is derived from the word "Emir" (Order). It is controversial whether this name is given to the region or to the tribe in that region. As we understand from Turkmen in Amirli, the name Amirli has two meanings. First, Amirli means "Emir Tribe" belonging to the Bayat clan. Amirli is known as a part of the Bayat clan and is one of the regions where the Bayat population is most intense. It is known as one of the important sources of the Turkmen population, together with other villages, which are officially affiliated to the district and other Bayat villages in Tuzhurmatu that share a border with Amirli. Turkmen writer, researcher, and scholar Suphi Saatçi states that the name "Amirli" originates from the name of the tribe. According to Saatçi, there are 71 place names attributed to the Eymur tribe in the 16th century, most of them located in the region between the cities of Sivas and Tokat in Turkey. The name "Eymur" is pronounced as Eymir in Anatolia and as Eymur among the Iranians and Khwarazm Turkmens. Although there is no historical record of the existence of this tribe in Iraq, Saatçi attributes Amirli to

this Turkmen tribe. Although these names are no longer in use today, the Amirli tribe is being mentioned.

The Amirli tribe is not limited to Amirli district, which is 30 km south of Tuzhurmatu. There are also people from the Amirli tribe living in Kumbetliler Village, which is one of the important Turkmen regions of Kirkuk. There are also people from the Amirli tribe living in the Karayatak Turkmen region in Mosul province and in Karatepe and Mansuriye regions of Diyala. Those living in the Karatepe are known as Sekneler.⁵ But all of these are known as being part of the Bayat clan. According to Dr. Cüneyt Mengü, the author of "Behind the Scenes of the Turkmen Tragedy", Amirli was the headquarters of the Bayat princes during the Ottoman period. This headquarters has been a safe living center for all warriors attached to the Prince in Amirli. On the other hand, it is known that there are already tens of families in Amirli who are of Albanian origin.

The region where Amirli is located is known as Bayat Plain, and Amirli as the most populous city of the Bayat clan. In a report prepared by the British during the First World War, it was stated that the Bayat tribes living in the region starting from Kifri and Karape to Tuzhurmatu spoke Turkish and that the population of these tribes, that were occupied with animal rearing, was 10 thousand households.⁶

Another meaning of Amirli's is "authorized" or "ordered" person. It is stated that the Turkmens in Amirli were authorized by the state to protect the region during the Ottoman period. The protection, by Amirli, of Ottoman caravans in the region between Kirkuk and Baghdad during the Ottoman period clarifies the meaning of the name Amirli. The fact that

⁵ Suphi Saatçi, *Irak Türkmen Boyları Oymakları ve Yerleşme Bölgeleri*, Kerkük Vakfı, 2009.(Iraqi Turkmen Tribes Tribes and Settlement Areas, Kirkuk Foundation), p. 25.

⁶ Saatçi, p. 18.

the Turkmens in Amirli fought against the British during the First World War also supports the understanding that they were assigned to protect the region. In addition to fighting the British, it is known that they also fought against the tribes that carried out looting against the Ottomans.

After the First World War, the Turkmens in Amirli came together under the leadership of Cukul Kaha against some tribes that cooper-

ated with the British.⁷ The fact that all historical artifacts in Amirli are limited to Ottoman military bases shows that Amirli's presence in this region is based on the existence of the Ottoman Empire. However, there is no definite information about where the Turkmens in Amirli came from before they settled in this region. Rumor has it that they came from the north of Syria and settled in this region. It is argued that they settled in this region following the demise of the Turkish emirates there.

⁷ Interview with Arabic Language and Literature Teacher and Poet Nihat Kahaoğlu on 1 July 2022.

SOCIAL STRUCTURE OF AMIRLI

Molla Burnu Street / Amirli

After giving some enlightening information about the origin of Amirli, it will be useful to look at the tribal structure in terms of understanding both the historical origin and social structure of the region. Amirli is a region that has been able to preserve its traditions relatively well because it is located far away from big cities. Compared to other Turkmen regions, Amirli has a more conservative society.

The common view held in Amirli is that people living in the region are of Alewite origin, but over time they have identified themselves with the Shiite sect. It is a known fact that the Amirli people pay special attention to the Twelve Imams. As in other Turkmen regions, it can be stated that the Shiite Turkmen in Amirli are of Sufi origin. Kamber Hodja, the last dervish of Amirli, passed away in 2004. It is known that Derviş Kasım, Amirli's oldest dervish, is among the grandfathers of Derviş Kamber. Derviş Kamber spent his life praying at the Seat of Imam Hasan and Dede Merden Lodge. He is known for caring little about worldly matters. That's why he has a respectable place among the people in Amirli.

There have been some changes in the religious beliefs of these people over time. The love of Turkmen living in Amirli and the surrounding area for Hz. Ali has been interpreted as extremism by some. However, creation and god beliefs are not different from those of other Muslim sects. It is claimed that the large majority of the people living in Amirli had not even practiced daily prayers until the 1960s. However, mourning for Hz. Hussein on the days of Ashura in the month of Muharram, is considered an important religious ceremony. It is forbidden to slaughter animals in Muharram, and care is taken not to use knives as much as possible. In this sense, some of the beliefs of Amirli's Turkmen are similar to those of Kakais and Turkmen in Karanaza village. As a matter of fact, growing a mustache is also accepted as religious behavior. It is stated that after the 1960s, prayer, fasting, and other Shiite beliefs in the modern sense began to spread in Amirli.

It should be noted that the tribal ties are stronger in Amirli, especially when compared

to Kirkuk and the surrounding Turkmen regions. There are two important historical reasons for the existence of stronger tribal ties. The first is that the settlement area of Amirli is placed quite far from the city centers. This

has caused the Turkmens in Amirli to become an introverted society. The second is that they live in constant tension with other tribes in the region. This situation forced them to adopt a conservative tribal structure.

TRIBES/FAMILIES IN AMIRLI

Turkmeneli Party President Riyaz Sarikahya

It is known that the tribes in Amirli are close relatives. Therefore, they are said to be descended from the same ancestors. The people of Amirli are trying to strengthen their solidarity among themselves by expressing that they come from the same roots. As a matter of fact, they have had problems with Arabs around them since the First World War. It is stated that they fought side by side with Ottoman soldiers against the British and their collaborators living around Amirli during the First World War. For this reason, Riyaz Sarikahya, Chairman of the Turkmeneli Party, stated that they were not surprised by the resistance of Amirli against ISIS despite the siege that lasted more than 80 days in 2014. Sarikahya stated that they specifically examined Amirli's fight against ISIS in 2014 and that this was possible thanks to historical experience and knowledge. Sarikahya stated that the region where Amirli tribe is located was one of the most important regions of the Ottoman Empire, opening the way towards the provinces

of Baghdad and Basra.⁸ The tribes in Amirli have formed a strong bond among themselves due to the responsibilities brought by their location in the region. There are many tribes living in the Amirli region, such as Keremli, Abbushlu, Aslanlı, Denneveli, Kalaylı, Begler, Köçerli, Hüssülü and Kalaylı. The largest of these are the Kaha and Zurbullu tribes.

KAHA TRIBE

The Kaha tribe is the biggest tribe in Amirli. Cukul Kaha, known as the eldest of the Kaha tribe, is known as the leading Emir of the Ottoman period. For this reason, it is stated that it was the Kaha tribe which first settled in Amirli. It is also stated that Cukul Kaha had obtained many privileges from the Ottoman Empire on agricultural lands in Amirli and its surroundings. They are known as Kaha(s) because they were functioning as "Kahyas" (meaning head steward in Turkish language) of the region. The expression "kâhya" means the one who

⁸ Meeting with Mr. Sarikahya, the Leader of Turkmeneli Party on 10 July 2022.

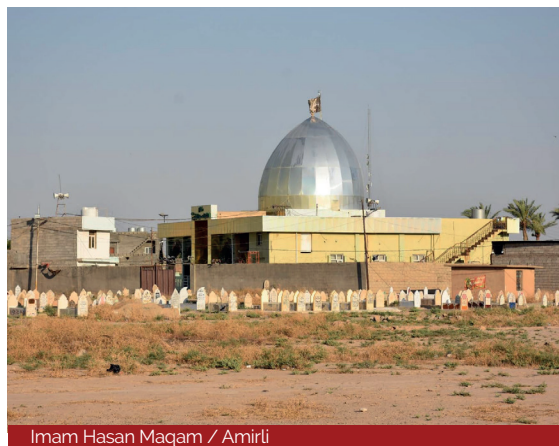
acts as the elder brother among the Turkmen. There are many prominent names in the Kaha tribe. One of them is Hacı Bekir, and he is known as coming from the richest family of Amirli. Nihat Kahaoğlu, is one of the important Turkmen poets, coming from the Kaha tribe. Kaha is known as the tribe with the largest agricultural lands in Amirli. It is stated that these lands were given to them during the Ottoman period and distributed to their relatives by Cukul Kaha.

ZURBULLU TRIBE

There are many myths about the history of the Zurbullu tribe. Zurbullu is the second-largest tribe of Amirli. The tribe is named "Zurbullu" because of the long mustaches of its members. It is said that they are relatives

of the people living in the Turkmen villages of Karanaz and Bıravçılı, located in the vicinity of Amirli. It is possible to say that there are ties existing between Zurbullu and the Karanaz tribe, considering the fact that Karanaz men's mustaches are considered sacred. It is also known that the Zurbullu and Kaha tribes are relatives. Zurbullu tribe is divided into three families as Ahmet Kaha, Sefer Ağa and Kaçkaçesekliler. Some people of Zurbul have been known to be dervishes. Dervish Kamber is Amirli's last dervish. It is said that all of the people of Zurbullu used to have long mustaches. This was known as one of the most important characteristics of dervishes at that time. Until today, the people of Zurbullu have used the term "dervish" to address their elders in a respectable way.

RELIGIOUS AND HISTORICAL ARTIFACTS OF AMIRLI

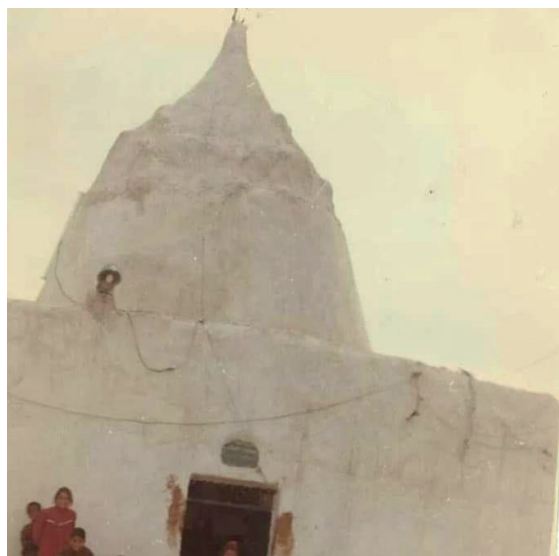
Imam Hasan Maqam / Amirli

There are many artifacts located in the city of Amirli, which is known to have a history of more than 450 years. The fact that the people of the city are in a geographical location far from the big cities helped to preserve the language, folk tales, and historical artifacts of Amirli. For this reason, it would not be wrong to state that it was less affected by the policies of the Baath regime before 2003 and by the Kurdification policies seen in some Turkmen regions such as Kirkuk and Tuzhurmatu after 2003. The historical artifacts in Amirli can be listed as follows.

THE SEAT OF IMAM HASAN

It is a holy place believed to belong to Hasan, the grandson of the Prophet Muhammad (pbuh). As the people of the region have faith in 12 Imams, it is expressed as the seat of Imam Hasan. It is believed that this structure was made of mud in Hijri 1254. Due to its white dome, the Seat of Imam Hasan Maqam has also been called the "White Dome" until recently. There is information showing that

the place where the Seat of Imam Hasan is located was first built in the ahis ha of a castle with two doors. One of these doors used to open to the east and the other to the west. It is known that the castle existed until 1916. It is narrated that there are rumors among the public about Imam Hasan Maqam. However,

Former State of Imam Hasan Maqam

one point that everyone agrees on is that Harma Nene (Harma Ali Muhsin), from the Ceyim family in Amirli, saw Imam Hasan in her dream, where Hazrat Hasan wanted a Seat built in his name. However, since no one would believe in such a dream, Imam Hasan showed Harma Nene the location of a rock with the marks of his thumb and two middle fingers. Describing her dream, Nene Harma convinced her family and found the stone in the place that Imam Hasan had indicated to her in the dream. After this sign was found, a seat was built on the spot where the stone was found. This stone has been standing in Imam Hasan's seat since that day. Harma Nene's family, "Ceyimler", which had built the seat, devoted themselves to this place. The seat of Imam Hasan has attracted many people from Turkmen regions and has become one of the important religious centers in this area. Sick people visit the site with the hope of being healed. Those who want to make sacrifices are also frequent visitors. Besides, the surrounding area has turned into a cemetery.

ARTIFACTS AT THE SITE OF IMAM HASAN'S SEAT

Tomb of Hurma Nine

Tomb of Hurma Nene is located to the south of the Seat of Imam Hasan. Those who

The Stone Harma Nene saw as a sign in her dream

visit the site usually visit the Tomb of Hurma Nene as well. Hurma Nene died before getting married. It is narrated that she did not get married as Imam Hasan, in her dream, had told her that she would die at an early age if she did so.

Martyr Turkish Soldier

After the construction of Imam Hasan's Seat, people began to bury their deceased ones next to the site. According to a myth conveyed by the people of the region, at this site is also buried the body of a Turkish soldier who had been martyred during the First World War. Such a narrative becomes more meaningful when we consider the fact that the people of Amirli resisted the British together with the Ottoman Army during the First World War. The burial of the Ottoman soldier by the Amirli tribe at Imam Hasan's Seat also shows the appreciation and common destiny shared.

The Turkish soldier's grave was discovered during the digging up of the cemetery plot to bury another deceased person. It is narrated that Turkish soldiers had been buried in their clothes and with their arms, which makes sense based on the belief that martyrs can be buried without the ghusl (cleaning) process in accordance with Islamic rules. This is one of the important sacred stories told in Amirli. As a matter of fact, according to many accounts, it is stated that when the body of the Turkish soldier was found, it was as if he had been asleep and his body was intact. It is also narrated that a bullet was taken from the gun of the martyr, and the cartridge used exploded.

The fact that the Seat of Imam Hasan is located in an old castle inside Amirli and that the entire area is surrounded by the names of the Ottoman Turkish soldiers who had been on guard increases the probability of finding

Turkish Cemetery in Kirkuk

such a grave. However, it is stated that despite the detection of the soldier's body, a grave site was not built for Turkish soldiers at that time due to concerns related to the people governing Iraq. Today, no determination has been made as to the whereabouts of the grave.

The story told among Turkmen people about the Turkish martyr in Imam Hasan's Seat is one of the important indicators that the people of the region are proud of their cultural ties with the Turkiye and Turkic world in general.

When asked about their connection to Turkiye and Turks, the people of Amirli generally underline their cultural affiliation and common ancestry. Mehdi Taki Ismail, a former member of the Salahaddin Provincial Assembly from Amirli, a member of the Badr Organization, and a deputy of the Iraqi Parliament, summed

up the situation by saying "we are the same people and speak the same language" in relation to Turkmen relations with Turkiye.⁹

Dede Merden Ali Lodge

In the past, the dervishes of Amirli, especially the fathers of the Zurbullu tribe, used to gather in Dede Merden Lodge and recite "nefes" (prayer). Dede Merden Lodge was once made of mud. Dede Merden Lodge is located in the vicinity of Imam Hasan's Seat. Dede Merden is known as the father of the Zurbullu tribe of dervishes gathered here. According to some rumors, Dede Merden came from Leylan and settled in Amirli, where he devoted himself to serving the Seat of Imam Hasan. Those who built the Dede Merden Lodge in its present form state that there was "Hamayil"¹⁰ in the Dede Merden Lodge. There were also

⁹ Interview with Turkmen Deputy Mehdi Taki on 15 July 2022 in Amirli.

¹⁰ Hamayil is the name of the case or box in which the Qur'an is contained.

Dede Merden Lodge

prayers written in a book found there. According to popular belief, Dede Merden Lodge was famous for the abundance and blessings given to this place. Prayers had been cited by Dede of Zurbullu until 2005. It is rumored that Derviş Kamber (Kamber Koca)¹¹, the last dervish of Amirli, used to visit Dede Merden Lodge every Friday and recite his prayers there.

Dede Merden Lodge was built by the Zurbullu tribe in Amirli and is often visited by

members of this tribe. It is important to note the connection existing between the Zurbullu tribe and Dede Merden Lodge, located in the north of the cemetery next to the Imam Hasan's Seat. As a matter of fact, this shows the relationship of the Zurbullu tribe with dervishes. Derviş Kamber, known as the last dervish in Amirli, received a lot of attention from his family. Currently, the sons of Derviş Kamber are taking care of the tomb of Dede Merden.

¹¹ The term used for an older Dede (Grandfather)

TRANSITION OF THE STATUS OF AMIRLI FROM VILLAGE TO SUB DISTRICT AND DISTRICT

Ashura Ceremony in Amirli in 2022

The well-known poet of Amirli, Nihat Kahaoğlu¹², stated that the history of Amirli is more than 450 years old. Cüneyt Mengü, in his work "Behind the Scenes of the Turkmen Tragedy", indicates that the history of this place is around 800 years old. Mengü states that Amirli and most of the Bayat villages in the region were settled during the Seljuk and Ottoman periods. Amirli's status changed from village to sub district in 1969. According to the 1945 Provincial Administrations Law No. 16, the change was made with a decree issued by then - President Ahmed Hasan el-Bekir.¹³ Previously, it was a village called Tuzhurmatu. While Amirli gained the status of a subdistrict, the following villages were separated from Tuzhurmatu and became part of Amirli. It is known that Amirli had been the largest village in Iraq before it was turned into a subdistrict during this period.¹⁴ These villages, located in the geographically closest areas

to Amirli, are as follows: Çardağlı, Biravçılı, Karanaz, Bestamlı, Abbut, Yeşil Tepe (Green Hill), Serha, Zengilli, Suaylib, Şeker, Bir Zeheb, Üç Tepe (Three Hills), Bir Ahmet, Sayat (Dehliz), İrvizat, Great and Small Donbalan Deresi (Dere Obası), Great and Small Elbu Hasan, Great and Small Meftul, Paşagelen, Hıdır Obası, Kütte Burun (Habeş) ve Kuşlan. The population of Amirli subdistrict was 15 thousand 104 in 1977, 22 thousand 522 in 1987, and 30 thousand 273 in 1997. According to the statement of the Iraqi Planning Ministry in the 2021 elections, the population of Amirli was 47 thousand 581.

Amirli raised many important personalities. The following can be mentioned among them: Yusuf Ziya Abdulvehab Bayatlı (he was the governor of many districts and governor of Nasiriye and Divaniye provinces, and the governor of Kirkuk between 1954 and 1955), Sheikh Sefer, clergyman Hacı Şükür Bayatlı, Abbas Bayatlı, who was a deputy in the Iraqi

¹² Turkmen poet and writer of Amirli origin, he has literary works in Turkish.

¹³ "İhdas Nahiye fi Liva Kerkük Bi-İsim Nahiye Amirli", *Dorar al-Iraq*, <http://wiki.dorar-aliraq.net/iraqilaws/law/19801.html>.

¹⁴ Suphi Saatçi, p.25.

Parliament between 2005-2018, Sheikh Abdulhuseyin Isa (religious man).

In addition, Amirli continued to raise important statesmen after 2003 as well. Among them are Muhsin Tayyar, who was a pilot in the Iraqi Army, Mehdi Taki İsmail, a member of the Iraqi Parliament, Rashid Ali Rashid¹⁵, who was the director of the police in Tuzhurmatu, and İhsan Bayatlı, who served as the general director at the Ministry of Sports after 2003. Mustafa Hasan¹⁶, who had been a police chief in Tuzhurmatu and later became the Commander of the 7th Regiment of the Riot Police, and Zeyd Halaf¹⁷, Amirli Police Chief, who gained fame in the fight against terrorism, are the two important commanders that came from Amirli.

In 2018, Amirli was granted district status as a consequence of the resistance it showed against ISIS in 2014. This achievement was the result of efforts made by the Turkmen political parties in Baghdad. Shivan Davudi, a member of the Patriotic Union of Kurdistan, stated that Amirli fell within the scope of article 140 and emphasized that Amirli's status should remain as a subdistrict before the application of this article is clarified.¹⁸ Nevertheless, in 2016, the Salahaddin Provincial Assembly decided to raise Amirli's status to district, and this decision was later approved by the Iraqi Ministry of Planning. In 2016, Minister of State for Provincial Affairs Turhan Mufti stated that the conversion of Amirli to a district was approved by the Ministry of Planning.¹⁹

¹⁵ Assassinated by al-Qaeda in 2004.

¹⁶ Killed by ISIS in 2017

¹⁷ Killed by al-Qaeda on 8 September 2009.

¹⁸ "Article 140 Temna Tahvil Amirli ila Kaza", (Article 140. Prevents conversion of Amirli's status to a district.), *Almada Paper*, 17 January 2017.

¹⁹ "Tahtit Tuvafik Ala Tahvil Amirli ile Kaza", *Naba News Agency*, 19 January 2016.

HUMANITARIAN SITUATION IN AMIRLI AFTER 2003

Amirli, is under the control of Iraqi army forces.

After the year 2003, Amirli played an important role in the south of Kirkuk as one of the Turkmen regions. This was largely due to the politics of Sunni Arabs in the region and their boycott against participation in security institutions. Therefore, inhabitants of Amirli, who were not rich in terms of agricultural land ownership and who had occupied a limited number of positions as civil servants in government institutions before 2003, joined the newly established Iraqi National Guard. However, after 2003, as in other Turkmen regions, Amirli was raided more than once by Peshmerga forces. The building of the Iraqi Turkmen Front in Amirli was forcibly closed. The PUK Peshmerga forces that entered Amirli seized the state properties. Government buildings that belonged to the Baath regime before 2003 started to be used by Kurdish political parties. Although this situation was not limited to the Peshmerga forces, it caused the perception that they had settled in the region at gunpoint since the only armed force in Amirli at that time was the Peshmerga. It should be noted here that there is no Kurd-

ish population in and around Amirli. Only one Kurdish village was found, which the Saddam administration forcibly relocated to the east of Amirli from other Kurdish regions. However, this village was abandoned by the Kurds towards the end of 2002.

Despite their presence in Amirli, the PUK and Kurdish Communist Party could not penetrate the region; hence, Peshmerga forces left Amirli in 2005. For this reason, Amirli remained outside the political goals of the KRG. In fact, with ISIL's control of Tuzhurmatu and Amirli environs in 2014, in order to draw the political map of the KRG, Peshmerga forces dug a trench passing through the south of Süleyman Bey subdistrict in the south of Tuzhurmatu, which is considered a contested area. Amirli was kept outside the borders of the trench that was dug to protect the borders of the KRG against ISIS militants. This shows that Amirli is one of the important Turkmen regions that remained outside of Kurdish influence. In this context, there are similarities between Amirli and Tal Afar. Both Turkmen regions are

regions targeted by terrorist organizations such as al-Qaeda and where sectarian fights take place. In addition, the tribal bonds are stronger both in Tal Afar and Amirli districts compared to other Turkmen regions. During the US occupation (2003-2011), Turkmen in Amirli joined the security forces. This situation, especially between 2003 and 2005, caused the perception among the Arabs around Amirli that the people of Amirli were collaborating with the occupation forces. Later, this perception developed into a sectarian conflict, as a result of the emergence of the terrorist organization al-Qaeda and the spread of Salafism throughout Iraq and given the weak state institutions and its remote location from the big city centers, Amirli has become the target of terrorist attacks. Many Iraqi citizens of Amirli origin were kidnapped and killed by terrorist organizations on the Tuzhurmatu and Tikrit roads and on the Kirkuk-Baghdad roads. To date, there have been more than 10 citizens abducted by al-Qaeda. The fate of these people is unknown. It is estimated that more than

300 lives were lost in the terrorist attacks carried out against the people of Amirli. In 2007, Al-Qaeda attacked the center of Amirli with a truck loaded with bombs, while the region was besieged by ISIS for 80 days in June 2014. When asked about the reasons for these attacks, the inhabitants of Amirli underlined the good relations they had with the state and the fact that they were in the same sectarian line as the Shiite political parties controlling the administration in Baghdad.

2007 TRUCK BOMBING

On July 7, 2007, at around 9 am in Amirli, the explosives loaded on a truck were detonated by al-Qaeda in the market place at the center of Amirli. The attack is known as the "Seven Seven Massacre" because it took place on 7 July, 2007. 125 people lost their lives as a result of this attack. Among the victims were 26 women and dozens of children under the age of 18. In addition, the bodies of more than ten people were not found. There were eight deaths in one single family. The

explosion was heard in Tuzhurmatu, 30 km to the north of Amirli, and in the Karatepe villages, 40 km to the southeast. 300 people were seriously injured in the attack. 30 people who were seriously injured were sent to Turkiye and received treatment in hospitals in Ankara due to insufficient hospitals in Iraq. As dozens of houses were destroyed, ITC set up approximately 100 tents for the people left homeless. On the other hand, support campaigns were made for those people whose houses were destroyed, and donations were collected from Turkiye and Turkmen regions in Iraq under the ITC's coordination. Ali Haşim Muhtaroglu, who lost his life as a result of the terrorist attack in Tuzhurmatu in 2009, played an important role in gathering support for Amirli from Turkmeneli and Turkiye. With the support of the families of those who lost their lives in the attack, the ITC built a martyrs monument at the location where the explosion took place. However, the monument was later removed due to zoning plans made by the Municipality. Despite the families' demand, the monument was not rebuilt due to financial difficulties.

On the other hand, the Iraqi Turkmen Islamic Union, using its weight in Baghdad, ensured that Amirli was declared a disaster area for the reconstruction by the Iraqi government of the houses that had been destroyed. Thus, the Iraqi government declared Amirli a disaster area and allocated 12 million dollars for the reconstruction of the destroyed houses. Some of the allocated money was distributed to families affected by the attack, and some of it was used for the development of Amirli.

With this attack, the terrorist organization Al-Qaeda wanted to start a sectarian fight between Amirli and the surrounding Arab villages. In the attack, one person was killed, and one person was injured in the Sunni Sayyat

village of Amirli. This effort by the terrorist organization al-Qaeda, which wanted to start a sectarian fight with this attack in Amirli, was inconclusive. Despite the claims that the perpetrators of the attack were later caught by the security forces, the families of the victims claimed that this was not the case.

During this attack, a group of children lost their lives as they remained under the collapsed roof of a building used as a play center. In a meeting held in 2022, Ali Naki, one of those who pulled the children out of the rubble, stated that "under the weight of the concrete, the children were crushed like ants. It is impossible for me to forget the image of this mass murder. This sadness will live with me for the rest of my life. What did they want from these children? What did the playing children do? I get depressed with so many unanswered questions in my mind. I am also the father of two children, and I want to cry every time I look at my own children".²⁰ On the other hand, some members of the families living in the adobe houses near the explosion area lost their lives as they remained under the collapsed houses, made of mud bricks.

As there was no hospital in Amirli and the number of injured people were very high, many died on the way while they were transported to the hospitals in Tuzhurmatu and Kirkuk. After this attack in Amirli, members of the terrorist organization al-Qaeda carried out similar actions in Tuzhurmatu, Tazehurmatu, and other Turkmen regions. These attacks, carried out in coordination, resulted in the massacre of the defenseless Turkmen people. Two years later, on 20 June 2009, al-Qaeda once again attacked with a bomb-laden vehicle in Tazehurmatu, causing the deaths of 98 people. Due to the weaknesses of security forces in the Turkmen regions, terrorist organizations

²⁰ Interview with Ali Naki inhabitant of Amirli, 25 July 2022.

easily targeted civilians through vehicle explosions and similar means.

THE SIEGE OF AMIRLI BY ISIS IN 2014

After the militants of the terrorist organization ISIS took control of Iraq's Mosul Salahaddin, and Anbar provinces in June 2014, great tragedies took place in Iraq. At a time when the whole world focused on ISIS's atrocities against Yazidis, the Turkmen city of Amirli was besieged by ISIS militants. On the other hand, hundreds of Turkmen were executed by ISIS militants in areas such as Beşir village, Bivravcılı and Tal Afar in Mosul. It is stated that in the first weeks of the siege of Amirli by ISIS, out of approximately 20 thousand people, only 30 were able to leave the subdistrict. However, after ISIS militants took control of the city's surroundings, the only way of entry and exit was from the air. ISIS militants surrounded Amirli from four directions. The closest area outside ISIS control was the center of Tuzhurmatu. There, with the power formed by the Turkmen, the Peshmerga undertook the task of protecting the center of Tuzhurmatu.

After Amirli was besieged by ISIS militants, the water went off, and the water pipes were filled with crude oil. Thus, the supply of clean water from Tuzhurmatu to Amirli was prevented. In addition, power lines were disrupted by the blowing up of poles with explosions, and electricity service was cut off. Then the generators in the city were ran on the available fuel for a while. However, when the fuel ran out, the electricity in the city was completely cut off, and the internet stopped. Thus, at a time when 20 thousand people were in the city center at the time of the siege, the city's communication with the outside world was

completely cut off. Only, it was possible to establish a weak communication through the telephone signals received in the north of Amirli.

Muhammet Haldun, who was the only doctor working in Amirli during the siege, described the situation as "genocide".²¹ Haldun stated that more than 100 people were brought for healing service during the siege. Haldun stated that inhabitants were attacked on a daily basis, and there were many injuries. Haldun, who was responsible for providing health services for a city with 20 thousand inhabitants, stated that he did have the necessary means to help the patients because he was a dentist.²² Those injured in the attacks were carried twice a week to hospitals in Baghdad by a helicopter. The only helicopter that had to pass through the areas dominated by ISIS and provide assistance to Amirli had to land in the safest area of the district under ISIS attacks. The helicopter that brought aid to Amirli was also used to take the sick and pregnant women out of the city.

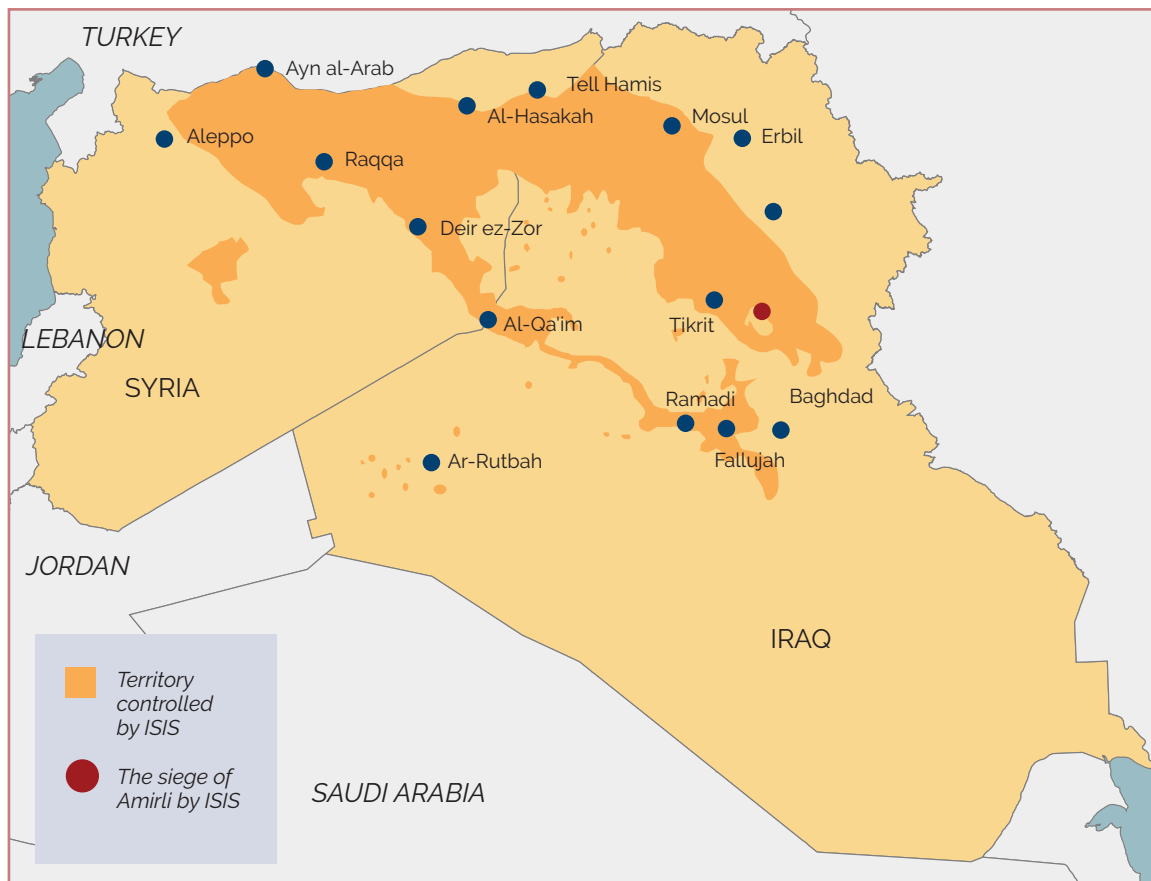
ISIS militants took positions at a distance of 1-2 km from Amirli center. It is reported that instant mortar attacks were carried out on places where even a small light was detected, especially at nights. A sniper affiliated with ISIS militants from around Şeker village, east of Amirli, targeted and killed a citizen at the entrance of Amirli.

The Iraqi government provided very limited supplies of food and weapons by helicopter via Turkmen authorities in Baghdad. Indeed, it was only a matter of time before ISIS militants could have entered Amirli. Many families tried to take their girls out of the city with helicopters because of the fear that ISIS

²¹ "Amirli el-Irakîye Mensiye", *Aljarida*, 25 August 2014.

²² "Amirli el-Irakîye Mensiye", *Aljarida*, 25 August 2014.

Map. Areas Controlled by IŞİD in June 2014

Source: US Department of Defens

could enter the city. ISIS militants threatened that they would rape the women and burn them if they entered Amirli. Threats of ISIS, which had already carried out sexual violence against Yezidi and Turkmen women in Mosul, were taken seriously by the public. That's why many families decided not to surrender to ISIS alive.

ISIS militants also received support from members of the organization in Mosul to enter Amirli. However, the attempt failed as a result of the resistance of the people, supported by the Iraqi Air Force. Nevertheless, ISIS mil-

itants came very close, approaching within a few hundred meters of Imam Hasan's Seat to the west of Amirli. 10 ISIS militants deployed to the houses in this region were killed as a result of the resistance of the Amirli people. Police Chief Mustafa Hasan stated that during the siege of Amirli, many of the people who fought against ISIS were injured, and the struggle became more difficult towards the last days.²³ Due to the difficult situation in Amirli, both in humanitarian and military terms, on 22 August, 2014, Abdul Mehdi al-Kerbalayi, the deputy of Ayatollah Ali Sistani, the Shiite

²³ Amirli el-Irakiye Mensiye", *Aljarida*, 25 August 2014.

"Hussein, who was hospitalized at the age of 10 due to hunger, asked me to give him something to eat. I couldn't bear the pain in the boy's eyes; I locked myself in another room and started crying. Then I gave him some food. Two days after this incident, he lost his life along with his father while waiting in line to bring drinking water to their house as a result of a mortar attack by ISIS. The body of the boy was shattered to pieces."

Supreme Religious Authority, demanded the immediate lifting of the siege.²⁴

During the siege, as much food as a helicopter could carry was sent to Amirli twice a week. However, the food sent did not reach many homes. For this reason, people survived by eating from their scarce resources and even the animals with which they had provided their livelihoods. Many people became ill and were weakened due to food shortages. In addition, as a result of the chemical attacks carried out by ISIS, Amirli people faced many diseases, from skin problems to mental difficulties. Operating in Amirli at that time, Dr. Haldun tells the story of Hüseyin Fethi, who was hospitalized at the age of 10, as follows: "Hussein, who was hospitalized at the age of 10 due to hunger, asked me to give him something to eat. I couldn't bear the pain in the boy's eyes; I locked myself in another room and started crying. Then I gave him some food. Two days after this incident, he lost his life along with his father while waiting in line to bring drinking water to their house as a result of a mortar attack by ISIS. The body of the boy was shattered to pieces."²⁵

During the siege, 50 people, among them the old and sick,

lost their lives. According to Dr Ali Bayatlı, President of the Turkmen Rescue Association, there were children who ate only one meal every three days during the siege. It is also known that among those who lost their lives there were malnourished children. In addition, a woman died in Amirli due to the lack of an obstetrician. Nihat Elbayati, who lives in Amirli with his wife and seven children, said, "There were women who died while giving birth to a child due to the absence of a doctor. People died from very simple wounds because they could not be treated."²⁶

At a time when people were left to starve in Amirli by ISIS militants, the world did not pay the necessary attention to this event. The support for Amirli was said to be financed with money taken from the special budgets of activists and Turkmen politicians of Amirli Origin living in Baghdad. The attention paid to the KRG and the Yezidis in Sinjar by the USA and other European countries was not given to the Turkmen in Amirli. However, it is stated that air support was given by the US soldiers to Amirli after the siege was broken. During the 80-day siege before that, Amirli city was left to its fate by Iraqi security forces and Peshmerga forces.

²⁴ "Sistani Yutalib Bi-Fekil Hisar An Amirli", *Swissinfo*, 22 August 2014.

²⁵ Amirli el-Irakiye Mensiye", *Aljarida*, 25 August 2014.

²⁶ Lydia Green, "Turkmen Under ISIS Siege: The World Has Forgotten Us", BBC, 22 August 2014.

It should be noted here that not only men but also women in Amirli had been prepared to resist ISIS. The women learned to use guns. During the siege, a woman called Kemle Bayatlı became a figure representing Iraqi women's resistance against ISIS. Bayatlı stated that the Turks in Amirli would not allow the actions ISIS carried out in other regions and would continue their struggle until they died. The number of those who carried out the ISIS siege was reported to be in the thousands, with militants coming from some villages around Amirli, Havice, Reşat and Mosul center. At a time when there were threats that ISIS, which was controlling the region from Syria to Baghdad, would enter Erbil, the Amirli resistance found an important place in the media. For 80 days, Amirli remained a small spot of exception on the large map of areas controlled by ISIS. It is known that the number of ISIS militants in the regions surrounding Amirli was over 5 thousand.

ISIS militants carried out two important attacks to be able to enter Amirli. The first of these attacks took place on the night of July 16- 17, 2014. It is claimed that this first attack lasted 11 hours. During this attack, 500 rockets were fired at targets in Amirli. Despite the fact that ISIS militants had an advantage both in terms of weapons and number of fighters, they could not enter

Amirli due to the resistance of the people and the support of the Iraqi Air Force. It is said that ISIS militants who carried out the attack from Amirli circles painted their faces and hands in black. With this, it was intended that the militia coming from the region surrounding Amirli would not be recognized by the Amirli people. They also wanted to create fear among the inhabitants of Amirli. In this incident, it is known that an ISIS militant was taken prisoner by the people of Amirli and that over 300 militants were killed during the ISIS attack. It is claimed that attacks carried out by Iraqi planes against ISIS militants caused serious damage to ISIS. The starting point of the ISIS' attack was the village of Elbu Rıza, located in the north of Amirli. Meanwhile, mortar attacks on Amirli were also made from the north.

It is stated that more support was sent from Mosul because ISIS suffered great losses in the first attack, and ISIS militants coming from the regions close to Amirli also took part in the second attack. In this attack, which was carried out on the morning of August 2, ISIS militants used 5 tanks and 6 armored Humvee vehicles, which they had previously captured from the Iraqi Army. However, one of the tanks was rendered ineffective as a result of the attack by the security forces and the people who supported them while they were

Not only men but also women in Amirli had been prepared to resist ISIS. The women learned to use guns. During the siege, a woman called Kemle Bayatlı became a figure representing Iraqi women's resistance against ISIS.

approaching Amirli. Others were shot down by planes. ISIS militants suffered serious losses in this attack as well. The number of ISIS militants killed in the second attack is said to be over 400. While the second attack was made from the north to distract the resistance in Amirli, mortar attacks took place from all four sides. First Lieutenant Visam Ahmet Faris from Amirli lost his life in the fight against ISIS.²⁷

It is said that the terrorist organization ISIS did not remove from the battlefield the bodies of its militants killed during its attacks, and they cut off the heads of some of them so that they would not be recognized, leaving the bodies without heads. Although there is no exact figure on the number of those fighting against ISIS, it is stated that all young people of Amirli were on the front lines. Since Amirli is a small city, it can be heard in the south when a bullet is fired in the north. For this reason, all inhabitants settled in safer places at night in order to be protected from ISIS attacks, especially mortars. On the other hand, younger inhabitants generally participated in the formation of security checkpoints. During the siege of 2014, four inhabitants of Amirli lost their lives as a result of the ISIS attacks. In addition to that, on August 31, 2014, hours before the siege was completely broken, 2 people from Amirli were killed by ISIS militants near the Suleyman Bey subdistrict.

Everyone knew that if ISIS militants had entered the district, they would have taken the same actions that had been done against the Yazidis. An anonymous US State Department official told Der Spiegel, "We are aware

of the difficult situation in Amirli and the majority of them are Turkmen. We know the depth of the humanitarian crisis in the central and northern parts of Iraq."²⁸ Due to the shortage of food and clean water, the Iraqi government requested urgent support from the UN for Amirli. 20 thousand people in Amirli faced hunger and massacre by ISIS.²⁹ According to a statement made by the representative of the United Nations Humanitarian Coordination Office in 2014, the UN wanted to provide the necessary humanitarian aid; however, support was very limited as all highways were closed and transportation to Amirli was possible only by air.³⁰

The siege was broken on 30 August, 2014 as a result of an 18-hour operation carried out by Iraqi security forces and Hashd al-Shaabi forces deployed in Tuzhurmatu and its surroundings. Volunteers from Turkmen regions, especially Tuzhurmatu, also participated in the operation.

Even today, the physical and psychological effects of the attacks carried out by ISIS are clearly seen among the people of Amirli. There is an increase in the number of cases of skin diseases that have not been seen before, especially in the city. However, no research has been conducted so far on the effects of the chemical attacks carried out by ISIS. As it is known, ISIS used chemical weapons in Tazehurmatu, another Turkmen settlement in Kirkuk, and this situation was detected and proven by international organizations as well as Iraqi authorities.

²⁷ Interview with Police Officer Hüseyin Bayatlı on 17 July 2022 in Amirli.

²⁸ "The Turkmen City of Amirli in Iraq Under Siege by Islamic State", *Der Spiegel*, 25 August 2023.

²⁹ "Town of Amirli in northern Iraq remains under siege: OCHA official", *UN News*, 19 August 2014.

³⁰ "Town of Amirli in northern Iraq remains under siege: OCHA official", *UN News*, 19 August 2014.

The Iraqi army invades the Salahaddin province, which is under ISIS siege. Amirli took over the township. People living in Amirli district are seen to celebrate.

CONCLUSION

Amirli is one of the important regions whose population consists only of Turkmen. Reconstruction of the Seat of Imam Hasan, Dede Merden Lodge, and a monument for Turkish Martyr Soldiers in Amirli in accordance with the old architectural structure will contribute to the maintenance of the cultural and historical values of the Turkmen people in Iraq. Thus, the identity and heritage of the Turkmen community will be strengthened and passed on to the future generations. In addition, the protection of historical and religious places will support the existence of Turkmen by strengthening communication among the Turkmen community in Iraq.

Amirli, which is located in a strategic position, has had a significant impact on security in the region since the day it was established as a village. Amirli is generally known, in its surroundings and in Iraq, as a region whose inhabitants are in favor of the maintenance of public order. Amirli district has also been one of the regions that suffered the most from terrorism after 2003. Al-Qaeda and then ISIS

militants nesting in the surrounding Hemrin Mountains have done great harm to the people of Amirli. Despite the loyalty of the Turkmen in Amirli and the losses they suffered, it did not receive the necessary attention from the Iraqi central government and the Salahaddin Governorate. The clean water problem that is still experienced in Amirli shows that the Iraqi government neglects the Turkmen regions. On the other hand, indifference to Amirli is not just an issue limited to the Iraqi central government. Amirli has also been neglected by international human rights organizations.

Despite this fact, the Amirli resistance broke the ISIS blockade, changed the fate of the war against ISIS, and instilled hope in the Iraqi people. After the blockade surrounding Amirli was broken, ISIS moved from an offensive to a defensive position. Until the resistance shown by Amirli, ISIS constantly gained territory and established dominance in the region. However, after this resistance, the Iraqi security forces took the initiative to carry out

attacks against ISIS, and the areas dominated by ISIS began to fall under the control of the Iraqi security forces once again. In this sense, it would not be wrong to say that Amirli changed the fate of the war against ISIS and therefore the fate of Iraq. As a matter of fact, if the Emir had fallen, ISIS would have captured a strong resistance point on the Baghdad-Mosul line, and Kirkuk in particular would have been besieged both in the north and in the south.

On the other hand, the activities of Iraqi Turkmen political organizations and associations in Amirli remained weak and not effective enough, except during crisis periods. The human rights violations that Amirli has been subjected to since 2003 were not recorded by the Turkmen organizations in Iraq, and the necessary applications were not made to the Iraqi central government and to the international organizations to demand the rights of the people in the region.

In the upcoming period, Turkmen organizations, especially the ITC, together with lo-

cal organizations, may try to establish social spaces that young people need, such as libraries and cultural houses in Amirli. As a matter of fact, due to the lack of such activities, young people in Amirli are also victims of drug gangs, as is the case in many other Turkmen regions. In addition, the preparation of a database on human rights violations in Amirli will help the Turkmen community express their wishes in Iraq. Despite the loss of more than 300 lives due to terrorism in Amirli, no work has been done in this direction.

As Amirli came to the fore with its resistance against ISIS in 2014, it showed the weight of the Turkmens in Iraq in the areas of social, political, and security issues. For this reason, it is important for Turkmen organizations to take initiatives to build the symbols of the Amirli resistance, to get literary works written under the auspices of the Iraqi Ministry of Culture, and to allocate a special day for the remembrance of the resistance in Amirli against ISIS. Amirli district, which broke ISIS's image of invincibility in 2014, is still facing the threat of revenge by ISIS as of today.

Table. Victims of terrorism in Amerli district since 2003

	Victims Name	Civil or Soldier	Attack Type	Attackers	Province	Subdistrict	Date
1	Veli Muhammed Sefer	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
2	Hedef Şakir Sefer	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
3	Abbas Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
4	Fazıl Abbas Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
5	Salım Abbas Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
6	Hilal Abbas Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
7	İman Abbas Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
8	Hüseyin Abbas Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
9	Cuma Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
10	Neda Cuma Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
11	Fatıma Cuma Kazım Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
12	Abbas Zeynelabdin İsmail Semın	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
13	Şetle Hamis Bakir Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
14	Yusuf Şakir Mehdi Bakir	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
15	Hatice Rıza Faris Zeynelabdin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
16	Rebab Cuma Rıza Faris	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
17	Ekrem Sefer Musa Hüseyin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
18	Abbas Ekrem Sefer Musa Hüseyin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
19	Fatıma Sefer Musa Hüseyin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
20	Zehra Sefer Musa Hüseyin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
21	Kasım Hamit Semın Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
22	Fehmi Abduselam Hazza Hasan	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
23	Abdullah Hüseyin Mahmut Tama	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
24	Hüseyin Alemdar Cemal Şükür	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
25	İhan Hamet Şehab Ahmet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007

26	Ali Celal Muhammed Ali Bakir	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
27	Ammar Celal Muhammed Ali Bakir	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
28	Abbas Celal Muhammed Ali Bakir	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
29	Macit Asi Muhammed Ali Bakir	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
30	Ahmet Şukur Muhammet Ali Bakir	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
31	Ahmet Cebbar İbrahim Zeynelabdin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
32	Seniye Abdullah Hüseyin Gayib	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
33	Hızır Abbas Musa Mahmut	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
34	Read Hızır Abbas Musa Mahmut	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
35	Beyciye Veli Hüseyin Mahmut	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
36	Ali Aşur Abbas Musa	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
37	Havra Ali Aşur Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
38	Sadun Şakir Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
39	Ali Halil Mustafa Yakup	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
40	Mustafa Halil Mustada Yakup	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
41	Serhan Ahmet Fehed Ahmet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
42	Yas Hızır Abbas Aziz	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
43	Kazım Adhem Hızır Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
44	Nahi Abulmunim Kadir Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
45	Zahir Habib Halaf Kirit	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
46	İbrahim Şukur Mahmut Hakverdi	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
47	Cafer Şukur Mahmut Hakverdi	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
48	Vesia Muhammed Sefer	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
49	Haydar Hüseyin Selman Ganim	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
50	Abbas Muhammed Aziz Hasan	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
51	Kasım Garip Halaf Muhammed	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
52	Cemal Musa Muhammed Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007

53	Taha Hasan Zeydan Halaf	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
54	Mucvel Şukur Mahmut Muhammed	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
55	Hasan Mucvel Şukur Mahmut Muhammed	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
56	Casim Cevat Hüseyin Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
57	Murat Kemal Muhammed Ali	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
58	Hanife Hasan Ali Hasan	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
59	Fıkran Mustafa Ali Hüseyin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
60	Cebbar Şehab Aziz Abbas Kurdi	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
61	Cuma Mehdi Abbas Muhammed	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
62	Hasan Mahmut Ekber Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
63	Muhammed Halil Hamis Fazıl	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
64	Saad Şakir Gaydan Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
65	Kasim Hamet Gaydan Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
66	Kerim Kasim Mehdi Kazım	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
67	Mutlak Semin Rıza Muhammed	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
68	Riyaz Mutlak Semin Rıza	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
69	Hatem Mehdi Hüseyin Muhammed	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
70	Mustafa Rokan Ahmet Hakverdi	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
71	Hakim Şukur Mahmut Hakverdi	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
72	Sair Necim Abdullah Hakverdi	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
73	Haşim Hamit Semin Halaf	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
74	Basim Nazım Cevat Kazım	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
75	Kadiye Latfi Emin Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
76	Munzir Kati Musa Hasan	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
77	Necva Munzir Kati Musa	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
78	Rusul Munzir Kati Musa	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
79	Mervan Kasım Hızır	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007

80	Kasım Muhammed Hızır Hamet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
81	Sefa Halil İbrahim Casım	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
82	Ali Hüseyin Emin Beyram	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
83	Basım Ali Kasım Uryan	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
84	Nurhan Hamet Şehab Ahmet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
85	Zeynep Settar Cuma Şehab	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
86	Heyfa Arif Şehab Ahmet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
87	Mahbuba Semin Muhammed	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
88	Kemal İbrahim Sadık Cafer	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
89	Hasan İsam Musa Ahmet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
90	Muhammed Hasan İsam Musa Ahmed	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
91	Ahmet Gaydan Musa Hamet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
92	Muhenned Sahib Casım Kazım	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
93	Selam Cemal Şukur Mecid	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
94	Selam Ali Hüseyin Semin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
95	Hüseyin Emin Semin Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
96	Emin Kasım Abbas Abdullah	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
97	Vehab Ahmet Mehdi Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
98	Mazin Ahmet Mehdi Abbas	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
99	Şakir Muhammed Casım	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
100	Gassan Husni Ali Hamet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
101	Abbas Celal Şukur Mahmut	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
102	Abbas Nur Ali Kerim	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
103	Hasan Nuri Ali Kerim	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
104	Ali Şukur Ali Kerim	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
105	Hüseyin Ali Hasan Ahmet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
106	Selam Hüseyin Ali Hasan	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007

107	Ali Abdulzehra İbrahim	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
108	Akil Abdulzehra İbrahim	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
109	Nur Muhammed Abdullah Hasan	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
110	Şehab Ahmet Muzil	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
111	Ali Rıza Muhammed Abdullah Hüseyin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
112	Cuveyd Kazım Selman Ahmet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
113	Muhanned Settar Zeynelabdin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
114	Firas Naci İbrahim Rıza	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
115	Emced Behcet İbrahim Rıza	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
116	Saad Nahi Zeynelabdin Rıza	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
117	Muhammed Adil Cuma Halaf Ayvaz	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
118	Hasan Hatem Cuma Halaf Ayvaz	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
119	Muzafer Ahmet Semir Selman	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
120	Hasan Veli Halaf Casım	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
121	Abdulhalik Reşit Musa Mahmut	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
122	Hasan Celal Muhammed Ali Bakır	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
123	Casım Muhammed Kamber Rıza	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
124	Muhammed Settar Cuma Şehab	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
125	Asu Lukman Şehab Aziz	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	7.07.2007
126	Haydar Merdan Cinev	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Diyala	Tuzhurmatu	7.10.07
127	Abbas Abdullah Aziz	Soldier	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Diyala		18.06.07
128	Asgar Abdullah Ahmet	Civilian	Mine Explosion	al-Qaeda			2.01.07
129	Muhammed Yunus Hüseyin	Civilian	Mine Explosion	al-Qaeda			2.01.07
130	Rıza Nuri Halaf	Police	Attack	al-Qaeda	Diyala	Uzayım	18.01.07
131	Ahmet Halil Ali	Civilian	Kidnapping and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	3.307
132	Kaysar Muhammed Selman	Civilian					30.05.07
133	Hüseyin Hadi Şukur	Civilian	Kidnapping and Killing	al-Qaeda	Diyala		13.06.07

134	Hüseyin Ali	Soldier	Attack	al-Qaeda	Diyala		18.06.07
135	Muhammt Şukur İsmail	Civilian	Kidnapping and Killing	Unidentified	Kirkuk	Arafa	12.08.07
136	Nasayif Şukur Muhammet	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Diyala		7.10.07
137	Hasan Zeynelabdin İsmail	Soldier	Mine Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	9.03.06
138	Visam Ahmet Fars	Police	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
139	Falah Hasan Faris	Soldier	Mine Attack	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	
140	Falah Hasan Uryan	Hashd al-Shaabi	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	9.04.20
141	Şukur Hurşit	Soldier	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	9.04.20
142	Fethi Khala	Civilian	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	8.08.14
143	Hamza Hüseyin Şerif ve arkadaşları	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2009
144	Hamza Mithat Şukur	Police	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	16.06.14
145	Hüseyin Tevfik Şeker	Police	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	16.06.16
146	Mustafa Hasan	Police	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	16.06.16
147	Ala Muhsin	Police	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	9.06.14
148	Abdulemir Abddin	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2008
149	Hüseyin Sahib Hamza	Civilian	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	31.08.14
150	Zeyd Halaf Muhammet	Police	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	8.09.09
151	Hasan Ali Emin Bayram		Attack	Kurdish Armed Groups	Kirkuk	Kirkuk Merkez	2003
152	Mehdi Casim Muhammet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Baghdad		11.06.06
153	Ahmet Casim Muhammet	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Baghdad		11.06.06
154	Muhannet Muzil	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Kirkuk		28.09.06
155	Zuhayir Muzil	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Kirkuk		28.09.06
156	Zulfikar Abdülhüseyin Asker	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	6.08.06
157	Eyup Rıza Advan	Police	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	16.06.16
158	Abdullah Kerim Muhammet	Police	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	2016
159	Ali Suphi Fazıl	Police	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	10.11.21
160	Hüseyin Kamber Semin	Civilian	Truck explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	19.07.14

Adil Zineelabdin

161	Veli Kasım Abbas	Civilian	Truck explosion		Salahaddin	Amirli	
162	Abdullah Samat Rıza	Soldier	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2004
163	Abdulresul	Soldier	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	2004
164	Taha Abid	Soldier	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	2004
165	Usama Mahmut Şukur	Civilian	Assassination	al-Qaeda	Salahaddin	Tikrit	18.10.05
166	Muhsin Asker Musa	Soldier	Attack	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	28.12.06
167	Hüseyin Asker Ahmet	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Beci	10.09.06
168	Adil Rızvan Şukur	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Beci	10.09.06
169	Ziya Nuri Ahmet	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Beci	10.09.06
170	Sermet Celil Mustafa	Civilian	Assassination	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2006
171	Rıza Hüseyin Ali	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	21.01.08
172	Cuma Abbas Ali	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	21.01.08
173	Muhanned Cuma Abbas	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	21.01.08
174	Hasan Fazıl Abbas	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	21.01.08
175	Şakir Hamet Halaf	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin		2006
176	Kazım Musa Hamet	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin		2006
177	Muhammet İsmail	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin		2006
178	Nuri Kerim Zugayir	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Kirkuk	Havice	2008
179	Cuma Mahmut Casım	Civilian	Assassination	Amerikan	Salahaddin	Amirli	2006
180	Reşit Ali Reşit	Police	Assassination	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2004
181	Adil Hüseyin Ali	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Diyala		2005
182	Rafid Adnan Cuma	Police	Armed Assault	ISIS	Salahaddin	Amirli	2018
183	Kayıs Ahmet Şukur	Police	Assassination	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014

184	Mufit Akram Hızır	Civilian	Mine Explosion	ISIS	Salahaddin		
185	Ahmet Sami Abdulvahit	Civilian	Mine Explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	
186	Hüseyin Selman Zeynelabdin	Civilian	Assassination	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2012
187	Basim Şakir Gaydan	Civilian	Explosion	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	2014
188	Ali Fazıl Abbas Çayçı	Civilian	Truck explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2006
189	Muhammet Hüseyin Ali	Police	Assassination	ISIS	Salahaddin		16.06.16
190	Muhammet Zeynelabdin Hasan	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin		11.07.2006
191	Nevzat Selman	Soldier	Armed Assault	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	11.2006
192	Nebil Ahmet Gaydan	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Beci	10.09.06
193	Muhsin Hezza el-Bayati	Civilian	Assassination	al-Qaeda	Kirkuk		22.03.05
194	Firas Casim Muhammet	Soldier	Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	31.03
195	Hasan Abbas Hakkverdi	Soldier	Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	31.03
196	Şehab Ahmet Veli	Soldier	Mine Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	10.04.05
197	Sabah Aziz Ahmet	Police	Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	23.06.05
198	Akram Hatem Muhammet	Civilian	Kidnapping and Killing	Kurdish Armed Groups	Salahaddin	Tuzhurmatu	27.09.05
199	Muhyeddin Reşit Ahmet	Civilian	Assassination	al-Qaeda	Salahaddin	Tikrit	6.06.06
200	İsmet Zeynelabdin Davut	Police	Attack	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	8.09.09
201	Hüseyin Cuma Gaydan	Police	Attack	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	8.09.09
202	Şuca Muhammed Mustafa	Police	Attack	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	8.09.09
203	Hamdan Şukur	Police	Attack	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	8.09.09
204	Hekim Ali İbrahim	Police	Attack	al-Qaeda	Salahaddin		21.04.08
205	Muhammed Zeydan Cinav	Police	Attack	al-Qaeda	Salahaddin		21.04.08
206	Visam Bayram Hüseyin	Soldier	Attack	al-Qaeda	Salahaddin	Dor	9.09.08
207	Muhammed Arab Veli	Civilian	Mine Attack	al-Qaeda	Salahaddin	Dor	27.10.08
208	Sami Rıza Aslan	Civilian	Kidnapping and Killing	al-Qaeda	Kirkuk	Havice	12.12.11
209	Shm Sami Nuri	Civilian	Explosion	al-Qaeda	Kirkuk		12.07.13
210	Ahmet Kasım Humeyis	Civilian	Mine Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	6.08.13

211	Ahmet Zeki Hamet Kasim	Civilian	Car Explosionsı	al-Qaeda			23.07.12
212	Hüseyin Selam Şehab	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	11.08.12
213	Hasan Slam Şhab	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	11.08.12
214	Hasan Selman Zeynelabdin	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	11.08.12
215	Hüseyin Ekram Samad	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	11.08.12
216	Mahmut Şukur Hüseyin	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	11.08.12
217	Muhanned Ali Samad	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	11.08.12
218	Umran Abbas Hüseyin	Civilian	Kidnapping and Killing and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	11.08.12
219	Ahmet Hüseyin Refik	Civilian	Explosion		Kirkuk		7.09.2012
220	Salih Mehdi Casim	Civilian	Explosion		Salahaddin	Tuzhurmatu	1.02.14
221	Nuri Kerim Zugayir	Civilian	Attack		Kirkuk		2.02.14
222	Salih Fal Abbas	Civilian	Attack		Kirkuk	Havice	2.02.14
223	Basim Şakir Gaydan	Police	Explosion		Salahaddin	Tuzhurmatu	8.04.14
224	Kays Veli Hüseyin Dennevlı	Police	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	17.06.14
225	Adil Fikran Mustafa	Police	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	17.06.14
226	Akil Ali Casim	Police	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	17.06.14
227	Nuri Hüseyin Kamber Semin	Civilian	Mortar Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	19.07.14
228	Fetihi Halaf Abdullah	Civilian	Katyusha Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	8.08.14
229	Esad Reşit Hüseyin	Police	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	28.08.14
230	Hüseyin Adnan Halaf Zeydan	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	31.08.14
231	İbrahim Cihat Hamet Kamberli	Civilian	Assassination	Unidentified	Kirkuk		16.09.14
232	Bektaş Burhan Kazım Şerif	Hashd al-Shaabi	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	6.02.15
233	Zeyd Veli Hüseyin Dennevlı	Hashd al-Shaabi	Attack	ISIS	Kirkuk		13.03.15
234	Ahmet Cemil Musa	Hashd al-Shaabi	Attack	ISIS	Kirkuk		22.04.15
235	Yusuf Ahmet Dauş	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin		3.06.15
236	Abbas Veli Bayat	Civilian	Mine Attack	ISIS	Salahaddin		1.07.17

237	Ziya Kasım Şukur	Hashd al-Shaabi	Attack	ISIS	Kirkuk		8.11.15
238	Yunus Zeki Şukur	Hashd al-Shaabi	Attack	ISIS	Kirkuk		8.11.15
239	Abbas Aziz Şehab	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	1.04.16
240	Abdullah Kerim Aslan	Police	Mine Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	16.06.16
241	İsa Davut Selman Abbas	Police	Mine Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	16.06.16
242	Hamza Adnan Ahmet Selüyman	Police	Mine Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	16.06.16
243	Samir Hamet Şehab	Police	Mine Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	17.06.16
244	Şakir Mahmut Zeynelabdin	Hashd al-Shaabi	Mine Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	14.07.16
245	Mufid Ekram Hızır	Civilian	Mine Attack	ISIS			1.01.18
246	Ahmet Abdülhüseyin Garip	Civilian	Mine Explosion	ISIS			31.03.18
247	Ahmet Sayhud	Civilian	Mine Attack	ISIS			31.03.18
248	Ali Hızır Abbas	Civilian	Mine Explosion	ISIS			31.03.18
249	Rait Adnan Cuma Eyvaz	Soldier	Attack	ISIS	Salahaddin		21.08.18
250	Ahmet Sami Abdulvahit	Civilian		ISIS	Salahaddin	Mutabic	24.09.18
251	Ali Haşim Muhammet	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin		19.11.18
252	Abbas Esad Reşit	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin		19.11.18
253	Muhammed Şukur Merdan	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin		19.11.18
254	Sabah Şukur Heza Hakverdi	Soldier	Attack	ISIS	Salahaddin	Mutabic	3.03.20
255	Macit Kemal Muhammet Ali	Soldier	Attack	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	9.04.20
256	Ali Hüseyin Şakir	Hashd al-Shaabi	Mine Attack	ISIS	Kirkuk		31.07.21
257	Ali Mahi Abbasi Abişli	Hashd al-Shaabi	Mine Attack	ISIS	Kirkuk		31.07.21
258	Hüseyin Şakir Ali Kerim Kamerli	Hashd al-Shaabi	Mine Attack	ISIS	Kirkuk		31.07.21
259	Hüseyin Haydar Aryan	Hashd al-Shaabi	Mine Attack	ISIS	Kirkuk		31.07.21
260	Ali Salim Mustafa	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	9.11.21
261	Ahmet Fahad Hasan	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	10.11.21
262	Ahmet Halil Ali	Hashd al-Shaabi	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	10.11.21

263	Muhammed Hac Emin Semin	Soldier	Kidnapping and Killing and Killing	ISIS	Salahaddin	Tikrit	2014
264	Fadil Şukur Mahmut	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin		2014.10.10.
265	Taha Hızır Selman	Civilian	Mortar Attack	ISIS	Salahaddin		1.06.14
266	Ali Veli Razı	Soldier	Execution	ISIS	Salahaddin	Tikrit	2014
267	Muayet Ali Hüseyin	Soldier	Execution	ISIS	Salahaddin	Tikrit	2014
268	Muhammed Emin Semin	Soldier	Execution	ISIS	Salahaddin	Tikrit	2014
269	Bakır İsmail Mustafa	Soldier	Execution	ISIS	Salahaddin	Tikrit	2014
270	Mustafa Hasan Nesayif	Police	Mine Explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	2017
271	Kays Ahmet Şekur		Mine Explosion	ISIS	Salahaddin	Amirli	2015
272	Abdulahit Rıza Kayha - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
273	Cevat Abdulvahit Rıza - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
274	Necef Abdulvahit Rıza - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
275	Uday Abdulvahit Rıza - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
276	Mahmut Cevat Abdulvahit - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
277	Mukteda Abdulvahit - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
278	Abbas Cevat Abdulvahit - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
279	Abbas Ali Abdulvahit - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
280	Ali Hadi Abdulhasan - Bıraçlı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
281	Abbas Hasan Asker - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
282	Kusay Hasan Rıza - Bıraçlı	Soldier	Explosion	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	2013
283	Falah Hasan Rıza - Bıraçlı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	2014
284	Selva Hasan Rıza - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
285	Mustafa Kusey Hasan - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
286	Ahmet Muhammed Hasan - Bıraçlı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
287	Murtaza Muhammed Hasan - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
288	Akram Asker Hasan - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Salahaddin	Tuzhurmatu	2014
289	Riyaz Akram Asker - Bıraçlı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
290	Ali Asker Hasan İsmail	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014

291	Hamet Ahmet Halaf - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
292	Hasan Fazıl Musa - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
293	Hızır Musa Hasan - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
294	Ahmet Hızır Musa - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
295	Emine Şaban Zeynelabdin - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
296	Rukayye Hazım - Biravçılı	Civilian	Explosion	ISIS	Kirkuk	Tisin	2014
297	Abdullah Abbas Rıza - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
298	Hüseyin Abdullah Abbas Rıza - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
299	Fars Kasım Avni - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin		2013
300	Ahmet Nazım Ali - Biravçılı	Civilian	Attack	al-Qaeda	Salahaddin		2009
301	Abdullah Rokan Ali Semir - Biravçılı	Soldier	Mine Attack	ISIS	Salahaddin		2013
302	Muhammed İsa Ali Semir - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
303	İbrahim İsa Ali Semir - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
304	Kasım Şukur Musa İsmail - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
305	Barık Reşit Merdan - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
306	Kemal Mustafa Rıza - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
307	Hasan Kemal Mustafa Rıza - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
308	Abbas Kemal Mustafa Rıza - Biravçılı	Civilian	Attack	ISIS	Salahaddin	Amirli	2014
309	Hasan Zeynelabdin Aziz - Biravçılı	Civilian	Attack	al-Qaeda	Salahaddin		2014
310	Nebhan Muhammed Allaf - Biravçılı	Civilian	Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2012
311	Hasan Muhammed Allaf - Biravçılı	Civilian	Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2012
312	Hüseyin Haydar Mustafa - Biravçılı	Civilian	Kidnapping and Killing	al-Qaeda	Salahaddin	Amirli	2008
313	Kasım Namık Halaf - Biravçılı	Civilian	Explosion	al-Qaeda	Salahaddin	Tuzhurmatu	2012
314	Recep İsa Hasan - Biravçılı	Civilian	Kidnapping and Killing	al-Qaeda	Salahaddin		2009
315	Akran İsa Hasan - Biravçılı	Civilian	Kidnapping and Killing	al-Qaeda	Salahaddin		2009
316	Muhammed Reşit Muhammed - Biravçılı	Civilian	Kidnapping and Killing	al-Qaeda	Salahaddin		2009

317	Nafi Nazım Muhammed - Biravçili	Civilian	Explosion	al-Qaeda	Baghdad	Dora	2006
318	Nezar Eşref Emin						
319	Musa Fazıl Abbas						
320	Talat Asi Hüseyin Ali						
321	Mezahir Abdulhalık Fazıl Şerif						
322	Faysal Abduhalık Fazıl						
323	Ali Haydar Hüseyin Ali						
324	Amir Abdulemir Kazım						
325	Abbas Adil Selman Semin						
326	Zeynelabdin Adnan Adil						
327	Haydar Kazım Musa Veli						
328	Zulfikar Fazıl Adham Ali						
329	Felah Hasan Rıza Musa						
330	Ahmet Muhammed Hasan İsmail						
331	Hasan Necim Abdullah						
332	Hasan Fazıl Musa Hasan						
333	Ali Hüseyin Ali İbrahim						
334	Abbas Aziz Hüseyin						
335	Acil Muhammed Casim						
336	Zeynelabdin Adnan Fadil						
337	Muhammed Ahmet Halaf Mehdi						
338	Ahmet Muhammed Hasan İsmail						
339	Semir Aziz Ali						
340	Sacid Hemit Hurşid						
341	Hasan Necim İbrahim						
342	Abbas Aziz Hasan						
343	Amir Yusuf Mahmut						
344	Feyha Cevamir Abd						
345	Muhammed Abdühüseyin Hurşit						

346	Azra Muhammed Sayhud						
347	Neda Anid Şekur						
348	Ali Şekur Musa						
349	Settar Muhammed Ali						
350	Ali Taki Naki Musa						

 www.orsam.org.tr

    [orsamorgtr](https://www.youtube.com/orsamorgtr)